

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDEKEN

Egy évre — — 36 kor.
Fél évre — — 18 kor.
Egy negyed évre — 9 kor.
Egy hóra — — — 3 kor.

Nyiltséri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, október 26.

Entente offenziva terve
az olasz fronton:

(Támadásunk hatása Olaszországban.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Kopenhága. A Svészka Dagblad jelenté Párisból: Az entente legközelebbi közös haditanácsa főként az olasz hadihelyzettel foglalkozik. Az entente hadvezetőség a nagy offenziva sulypontját a nyugati fronttól a déli hadszíntérre akarja áthelyezni. Ez a következménye az olasz király ismételi követelésének, hogy több francia és angol hadtestet bocsássonak rendelkezésére.

Lugano. Az olasz király elnöklésével a tegnapi események következtében összehívott koronatanácsról érkezik hír.

Lugano. A tegnapi esti római és a ma reggeli milánói lapok nagy izgalmat árulnak el Cadorna jelentései miatt. Mindazonáltal nyugalmat erőszakolnak magukra.

Lugano. Az olasz lapok — tekintettel az offenzivára — már azon igyekeznek, hogy az olasz közönséget legrosszabbra is előkészítsék. Egyben hangsúlyozzák, hogy még nincs az ok az idegességre, amelytől minden körülmények között óvakodni kell.

Berlin. Luganóból jelentik: Az olasz lapok kiemelik, hogy Cadorna jelentései az egész háboru miatt most először emlékeztetnek meg a német csapatoknak az olasz harctéren való jelenlétéről. — A Corriera de la Sera azt írja, hogy a német csapatoknak már Macedóniában alkalmuk volt az ott harcoló olasz csapatok ellenálló erejét megismerni és most abban a helyzetben lesznek, hogy ezzel az ellenálló erővel az olaszországi fronton is megismerkedjenek. A németek megjelenése különben — folytatja a Corriere — nem annyira sztratégiai, mint inkább politikai célt szolgál és arra törekszik, amiben különben csalódnai fog, hogy hatást gyakoroljon az olasz népre.

Áttörtük az olasz frontot.

— Tízezernél több fogoly, rengeteg zsákmány. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A képviselőház mai délelőtti ülésén szólásra emelkedett Wekerle Sándor miniszterelnök és a Ház tagjainak viharos éljenzése között a következő bejelentést tette:

— A hű szövetségesek által megkezdett tizenketedik Isonzó-csata javunkra eredményesen indult meg. Reggel 7 órakor kezdték meg tüzérségi tömegeink megsemmisítő működésüket. Egy órával később a gyalogság kezdett támadni. Délben a Rombon-Auzza közti harc vonalat elkeseredett küzdelem után **több helyen áttörtük.** (Tetszés és taps). Alpesi ezredek elfoglalták Flitschet, német csapatok Tolmein környékén törtek előre. (Tetszés és taps.) A Woldschacht-tól nyugatra és Ausától északkeletre eső magaslatok estig teljesen a szövetséges csapatok birtokába jutottak. (Hosszantartó élénk taps és lelkes éljenzés. Felkiáltások a jobboldalon; Ez a béke-beszéd.) Eddig több mint tízezer fogolyról érkezett jelentés. A zsákmány még megőszelőleg sem becsülhető meg.

A képviselők pártkülönbség nélkül állva hallgatták végig a miniszterelnök bejelentését, amelynek végétével percekig éljenztek és tapsoltak.

Budapest. A sajtószállásról jelentik este: Az Isonzó felső folyásánál a szövetségesek eredményesen haladnak előre. A foglyok száma és a zsákmány növekszik.

Budapest, október 25. (Hivatalos.)

Olasz harctér:

A tizenketedik Isonzó csata, amely a tüzön-vízen keresztül hűségesen össztartó szövetséges központi hataimnak kezdeményezéséből eredt, tegnap sikeresen megkezdődött. Reggel hét órakor az ágyuk tömegei megkezdtek pusztító munkájukat. Egy órával később viharban, esőben és hóviharban a gyalogság támadásba ment át. Az időjárás és hegyvidék egyaránt rendkívül nehéz próbára tették csapatainkat. Az ellenség a legszívósabban védekezett, de már déiben számos helyen keresztül áttörtük a Rombon és Auzza közötti arc vonalat. Alpesi ezredek rohammal elfoglalták Flitschet, tovább délre német csapatok az első rohammal visszavetették az ellenséget. Woitschachtól nyugatra és Auszától északkeletre emelkedő magaslatok este teljesen a szövetségesek birtokában voltak. A Baínsizza heiligengeisti fensik északi részében az olaszok tegnap támadásainkkal szemben még a leghevesebb ellenállást fejtették ki. A Monte san Gabrielenél, Görznél és a Karszt fensikon helyi vállalkozások teremtették meg a további harcok előfeltételeit. E területeken a tüzérségi tevékenység mindkét részről nagy erőre emelkedett. Estig több, mint tízezer hadifoglyot jelentettek, közöttük hadosztály és dandártörzsek is vannak. A zsákmány megközelítőleg sem áttekinthető. Conrad báró tábornagy hadcsaportjánál ágyuharc folyik.

Keleti harctér és Albánia:

Változatlan. Vezérkar főnöke.

Berlin, október 25. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti.

Olasz harctér:

Tegnap német és osztrák-magyar csapatok fegyverhűségben vállalva indultak harcba, volt szövetségesünk ellen. Több, mint harminc kilométernyi szélességben rövid erős tüzhátás után, rohamra indulva gyakran kitűnt hadosztályok a flitschi és toimeini medencében áttörték az olasz Isonzó-arc vonalat. Az ellenség völgyzáró erős állásain az első nekilendüléssel keresztül rohantunk. Csapatunk a szívós ellenállás ellenére is megtámadták a meredek hegyi lejtőket és rohammal elfoglalták a magaslatokat uraló ellenséges támaszpontokat. Havazás és eső nehezítették a szakadékos hegyi terepen az előrehaladást, de ezeket az akadályokat is mindenütt legyőztük. Az olaszok makacs ellenállását több ízben elkeseredett közelharcban kellett megtörnünk. A hadművelet tovább folyik. Estig több mint tízezer hadifoglyot, köztük hadosztály és dandártörzsek, továbbá ágyukban és hadianyagban gazdag zsákmányt jelentenek. — *Ludendorff*. Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Havonként két ürméter fát kapnak az aradi háztartások.

(Fasszállítás a csálai erdőből. — A földmívelésügyi miniszter leirata Aradra.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A tűzifa hiánya egyre jobban érezhetővé válik Aradon és így nem csoda, ha azok a hatóságok, amelyek szívükön viselik a polgárok érdekeit, minden lehetőséget elkövetnek a tűzifának Aradra való szállítása érdekében. Varjassy Lajos Arad város polgármestere az aradi kereskedelmi és iparkamara, továbbá az ipartestület útján arról értesült, hogy a csálai erdőterületen igen jelentékeny mennyiségű tűzifa vár felhasználásra. Olyan hírek hallatszottak, mintha ezt a famennyiséget kizárólag az állami tisztviselők és az állami hivataloknak akarná juttatni a földmívelésügyi miniszterium.

E szándék megakadályozását rendkívül fontosnak tartotta a polgármesteri hivatal és ezért a már említett hatóságokkal együtt leiratot intézett a földmívelésügyi miniszterhez arra kérve, hogy a csálai erdőterületen lévő famennyiséget kizárólag az aradi polgárság számára engedje át. Azt is kívánta a felelejtés, hogy ennek a famennyiségnek egy negyed része az aradi iparosoknak jusson, mert tüzelőanyag nélkül képtelenek műhelyük üzemét fenntartani.

A földmívelésügyi miniszter érdeklődött a lippai magyar királyi főerdőhivatal-

nál és megállapította, hogy a csálai területen mintegy 2800 ürméter tűzifa vár felhasználásra. A miniszter ma ez ügyben örvendetes tartalmú leiratot intézett Arad város közönségéhez. A leirat legfontosabb részei a következők:

Azt a kérelmet, hogy a csálai m. kir. erdőgazdálkodás tűzifa készletei kizárólag az Arad városi faraktár útján hozassanak forgalomba és ezen tűzifamennyiség negyed része az aradi iparosoknak és kereskedőknek biztosítsák, teljes egészében nem teljesíthetem, mert az aradi kincstári faraktár tehermentesítése és a fogyasztók lehető egyenletes kielégítése érdekében úgy voltam kénytelen intézkedni, hogy a csálai tűzifakészleteknek le nem kötött mintegy 2800 ürméter kitévő része a közlakosságnak a téli időben havonként és háztartásonként 2 ürméter részletekben az erdei rakodóról szolgáltatásuk ki. Az aradi kincstári faraktárban más kincstári erdőgazdálkodásból fogok a tél folyamán fát szállíttatni, ebből azonban első sorban az állami és köztisztviselők és csak másodsorban fog a közlakosság a fent jelzett korlátozások mellett részesülni.

Nem támadtak a franciák.

Berlin, október 24. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsapata:

Flandriában a nap folyamán a szokottnál erősebb tüzelés folyt a tengerpart és Blankartsee közötti szakaszon. Onnan Lys-ig az ellenség az egyes szakaszokon tűzhullámokat árasztott, amelyek este felé a Houthouster erdőből Paschendaleig a leghevesebb pergőtűzzé fokozódtak. Nagyobb támadások nem történtek. Artoisban és St. Quentinél előtéri harcok folytak ránk nézve kedvező eredménnyel.

A német trónörökös hadcsapata:

Az Oise—Aisne csatorna mentén a nap az ellenség csekélyebb tűzvékenysége mellett folyt le. Röviddel a sötétség beállta előtt a tüzharc egy csapásra ismét nagy erőre szökött. Több helyen francia felderítő csapatok nyomultak előre. Mindenütt visszavertük őket. Éjjel a tüzelés élénk maradt. Az Aisne és a Maas között több helyen felderítő harcok fejlődtek ki, amelyek helyenkint a tűz fokozódását idézték elő.

Keleti harcok:

Nem történt jelentős esemény.

Macedóniai harcok:

A tűzvékenység a legtöbb szakaszon fokozódott. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Halálra ítélt ellenünk harcoló honvéd.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Kolozsvári honvéd hadosztálybírósa-határozat hozott Vadeau János bucsumi illetőségű 23-ik honvéd gyalogezredbeli közlegény ügyében, aki ezredétől Romániába szökött s ott belépve a román hadseregbe, ellenünk harcolt.

Vadeau János erdőkerülő 1914. októberében mint a 23-ik honvéd gyalogezred közlegénye a nagyszabemű csapatkórházban fekvő beteg. A mikor jobban lett, kiszökött a kórházból és a határhegyeken keresztül kiszökött Romániába. Bukarestben egy berkocsitulajdonoshoz szökött el kocsinak s ott szolgált addig, amíg a központi hatalmak és Románia között ki nem tört a háború. Az ellenünk való mozgósítás hírére a volt szabemű honvéd önként jelentkezett katonai szolgálata, akit már csatát járt ember. Örömmel sorozták be a román hadseregbe.

Amint nyomozó közegünk megállapította, a Romániába önként jelentkezett erdélyi románokat a magyar állampolgárokból álló 46-ik gyalogezredbe osztották be és ide kapott beosztást Vadeau János is, akit rövid kiképzés után ezredével az orosz—bolgár frontra küldték ki. Ez év májusában a bolgárok egy győzelmes támadása alkalmával több társával együtt Vadeau János is a bolgárok fogságába jutott. A 46-ik román ezredről a miénk akkor már tudták, hogy az ezred kiszökött magyar állampolgárokból áll s így rövid vallatás után sikerült megállapítani, hogy az átvén szereplő oláh fogoly nem más mint Vadeau János bucsumi illetőségű erdőkerülő, aki a 23-ik honvéd gyalogezred katonája volt.

Vadeaut Szófiából Kolozsvárra vitték, ahol a honvédtudósítás megindította ellene az eljár-

ást. A vizsgálat során a szökött honvéd megmaradt ama vallomása mellett, hogy Bukarestben erőszakkal sorozták be katonának, tehát nem önként jelentkezett. A főtárgyakon, amilyen Szabó Sándor alezredes-hadbíró elnökölt, a vádlott megmaradt e mellett a vallomása mellett. A vizsgálat rendjén Bukarestből beszerzett adatok Vadeau bűnössége mellett szóltak. A hadosztálybírósa bűnösnek mondta ki Vadeaut szökés, felségárulás és az állam hadereje ellen elkövetett bűntettekben és ezért köztársasági halálra ítélte.

A vádlottnak román nyelven tolmácsolták a hadosztálybírósa ítéletét, akit sápadtan és megförtén hallgatta a súlyos szavakat.

— Ártatlan vagyok — mondta sirva — Bukarestből erővel vitték katonának és agyonlövéssele fenyegettek meg, ha nem megyek a kaszárnyába. A vádlott és védője megelébbzték a hadosztálybírósa ítéletét.

Mangra nem mond le mandátumáról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nincs még mandátum Magyarországon, a mely körül annyi kombináció és szóbeszéd keletkezett volna, mint ahogy a magyarországi körül már egy éve hallatszik. Különösen az utóbbi hetekben merültek fel hírek, hogy a kerületben már ki is jelölték Mangra Vazul utódát és itt-ott jelölő gyűléseket is tartottak. Ezzel szemben megállapíthatjuk autentikus helyről, hogy Mangra Vazul ezidő szerint nem mond le mandátumáról.

Bizonyos, hogy Mangra Vazul nem óhajt mindvégig képviselő maradni, hanem elakarja helyét foglalni a főrendiházban, hogy ott a hazai gör. kel. román egyházat mint metropolita képviselje. Néhány héttel ezelőtt lemondó levelét meg is írta.

Illetékes körökkel történt bejáró tanácskozás folytán azonban a lemondó levelet nem küldte el a Ház elnökének, mert úgy látta, hogy ha most köszönné le a mandátumról, ezzel a kerületet felesleges választási izgalmaknak tenné ki.

Kétségtelen, hogy választás esetén a mai konstellációk mellett — bárha ehhez a kerülethez feltétlenül a nemzeti munkapártnak van jussa — a magyarországi választás nem igérkezik zavartalanul. Az egyik kormányzó párt részéről történő kísérletezésnek ugyan semmi jelentősége nincs, de a nemzeti munkapárt nem teheti meg a koalíciónak mégsem azt a szívességet, hogy jogosulatlan harcok és izgalmak felkorbácsolására nyújtson alkalmat. Ez ma a közérdek nem kívánja. Egyelőre tehát Magyarországon képviselőválasztás nem lesz.

Több nevet korportált a sajtó arranézve is, hogy nemzeti munkapárti programmal ki lép fel Magyarországon. Erre nézve megjegyezzük, hogy a párt még nem jelölt a mandátumra senkit és így azok az érdekes írtak, akiknek neveit beledobták a közvéleménybe, távol állnak ezektől a mozgalmaktól s természetesen annak idején csak a párt központjának jelölése után lépnek fel. Amennyiben a választás aktuálissá válik, a párt megtalálja azt az egyént, aki méltó képviselője lesz a parlamentben a magyarországi kerületnek.

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előzetes szigorúan tilos. Aki ezen óvást ügyelemben nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. :: :: :: ::

Szurmay megvédi a magyar katonát.

— Elfogadta a képviselőház az indemnitást. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A négy napos indemnitási vita utolsó napja a mai. A házszabályok értelmében a szónokoknak ma csak legfeljebb félórás beszédeket szabad mondani és az ülés megnyitásakor Szász Károly elnök figyelmeztette a képviselőket és minisztereket, hogy alkalmazzodjanak a házszabályok rendelkezéséhez.

(Nem maximáljára bört.)

A felhatalmazási javaslatához először Novák János kisgazdapárti képviselő szólalt fel. 1910 óta — úgy mond — a képviselőházban nem történik más, mint személyes torzsolkodás. (Ugy van! Ugy van! a munkapárton.) Különösen ebben a háborús időben megbocsáthatatlan ez a torzsolkodás — mondotta Tisza István, mikor miniszterelnök volt. Rámutat azután arra, hogy a vidéken elhívték a néppel, hogy a bor árát maximálni fogják és így az üzerek összevásárolják a bort. Kérde a földművelésügyi minisztert igaz-e, hogy a kormány maximálni fogja a bor árát.

Hock János: Sem rekvirálni, sem maximálni nem fogják.

Novák János kifejti, hogy szükség van a mezőgazdasági munkákra szabadságot katonák szabadságának egy hónappal való meghosszabbítására. Hibáztatja, hogy a hadirokkantakat hónapokig tartják vissza egyes katonai hatóságok, a helyett, hogy hazaengednék őket családjukhoz és végül méltatlannak mondja a hadisegély elosztását is. Helyesebbnek tartaná, ha az egyes községekben nem két ember, hanem bizottság intézné ezt az ügyet. A javaslatot elfogadja, mert bizalommal van a kormány iránt.

(Beszéd a magyar katonákról)

Szilágyi Lajos: Az osztrák képviselőház ülésén mind vakmerőbb támadások hangzanak el a magyarok ellen. Legutóbb azért panaszkodott egy képviselő, hogy a magyarokat „miskolcizálták” kiméletben részesítették a háború folyamán. Erre „visszakibálintani” nem célunk, sem eszközünk. Az osztrák honvédelmi miniszter azonban nagyon szívesen védett meg bennünket. Rá kellett volna mutatnia, hogy haderőink legértékesebb részei a magyar csapatok, hogy a legveszedelmesebb helyen többnyire magyarok vannak és vívják ki a hadijelentésekben névtelenül megjelent győzelmi eseményeket is. Ha az osztrák honvédelmi miniszter csakugyan be akarta volna bizonyítani, hogy a hadvezetés nem kiméli a magyarokat, úgy a budapesti 1., debreceni 3., nagyvárad 4. és székeshérvári 17. honvédelmi gyalogezredekkel kellett volna említeni. Ezek 20 hónapig voltak a Doberdón és — nem titok, az olasz is tudja — most újra lent vannak. Az osztrák miniszter ur védelme teljesen száraz és rideg volt, nem volt méltó a mi erőfeszítésünkhöz.

Gyakran megfélemlenek arról, hogy sikerünk oroszjárás-e a gyalogságot illeti meg. Mivel a főlegvért nem a gyalogság, a katonák közül is az első hely a valogost illeti meg. Ezt bele kell vinni a köztudatba. A születési és vagyonhiányosok fiainak is a gyalogsághoz kell menni. De viszont a hadvezetésnek is mindenben meg kell a bakát előnyösen különböztetni. A mostani novemberi előléptetéseknél ennek az ellenkezője történik.

A király az arany vitézségi érméseket az ország belsejébe helyezte át. Ugyanezt a kedvezményt a 39 hónap óta fronton szolgáló tisztekre és legénységre is ki kellene terjeszteni, úgy mint az oroszok is tettek. A katonák időzaki szándékosan a hátrahagyott családokra, valamint az egyedül életben maradt fiukra vonatkozó rendelkezések nem hajtottak mindenütt végre. A katonák maguk is kérik a hadisegély felemelését, de ugyanakkor a dologtalan munkakerülő és hiúellen asszonyoknak a legnagyobb szigorral való megbüntetését.

A tisztikar óhaját a honvédelmi miniszter is ismeri. Ezek közül a katonatiszti fizetés fel-

emlése nemzeti kötelesség a nemzet hőseivel szemben. A készletelési pótdíj felemelése nem elég, magát a tűzszünetet kell emelni, a nyugdíj-ügyet kell rendezni és az összes szervezés alatt álló fizeti jövedelmi intézményeket sürgősen működésbe kell hozni.

Kevés szó esik a parlamentben a m. kir. csendőrségről, holott az emberfeletti teljesítményeket produkált a háború folyamán. A magyar csendőr, akár itthon a most még nehezebb szolgálatát teljesítette, akár a határőrizetben, vagy a hírszerző szolgálatban működött, vagy mint harcos katona a fronton teljesítette szolgálatát, mindenütt egyforma volt: okos és értelmes fej, rettenthetetlen bátorságu szív, megbízható jellem: tetőtől-talpig egész ember.

Sajnos, hogy a nagy erőfeszítés tetemes veszteséggel járt, melyeknek pótlásáról tanácsos lesz jöelöre gondoskodni. A belügyminiszteriumnál elintézetlenül heverő csendőrségi reformjavaslatot mielőbb tető alá kell hozni.

Az indemnitást elfogadja.

Szurmay a népielkelőkről.

Szurmay Sándor honvédelmi miniszter válaszal a vita során elhangzott katonai kérdésekre, mert ezek mindenkit érdekelnek. A vezérkari tisztek helyzete nem olyan rózsás, nem oly nyugodt a pozíciójuk, mint azt sokan hiszik. Éjjel-nappal dolgoznak, emellett gyakran ki kell menniük az árkokba, sőt újabbán ezt meg is követelik tőlük. A népielkelő főhadnagyk dolgában Szilágyinak az a panasza, hogy Magyarországon nem lépnek elő századosokká, holott Ausztriában igen. Az osztrák hadügyminiszterrel és Landwehr-miniszterrel az a megállapodás, hogy azokat léptetik elő, akik 6 hónapig századparancsnokok voltak. A nem századparancsnokokat is előléptetik, de csak századosi címet és jellegel kapnak. Hogy ezt Magyarországon még nem hirdették ki, csak a technika kérdése. Szilágyi további kérdése az, hogy a népielkelő tisztek a háború után is megtarthatják-e rangjukat. Felolvassa a törvényt, amelyet a király szentesített, hogy a népielkelés leszerelése után a népielkelők megtarthatják rangjukat. Biztosíthatom a Házat e kérdés elbírálásánál, hogy teljes elismeréssel vagyok a népielkelő tisztek érdemei iránt. Ők úgy vették ki részüket, mint a többiek. Semmiben sem különböznek tőlük s a legteljesebb hála és elismerés illeti őket. Ha nem sokan vannak olyanok, akik 39 hónap óta vannak a fronton, akkor nyomban érintkezésbe fog lépni a hadseregparancsnoksággal és szabadságot kell fogadni őket.

A tiszti fizetések dolgában a háború alatt sok történt. Többször pótdíjokban részesültek a tisztek. Több intézkedés történt, hogy tisztek családtagjainak megélhetését biztosítsák. Ami a Landwehr-miniszter kritikáját illeti, nem helyesli Szilágyi felszólalását, mert csak oly csapatokról lehet bírálatot mondani, amelyeket ismerünk. 27 hónapig volt a harcra, tudja, hogy a Landwehr rutén és galiciai katonái is bátran harcoltak. A magyar katona hősiességét nem kell dicsérni, megírta azt a legfelsőbb hadúr és az összes hadseregparancsnokok. Ezekből az irásokból okmánytárat állítunk össze, amely aranylapja lesz a magyar nemzetnek. (Taps és éljenzés.) Ha nem hivott ember mer kritikát gyakorolni magyar csapatok felett, az hiszem: bátran főlényes nyugalommal napirendre térhetünk a kritika felett. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps. A minisztert számonosan üdvözik.)

Nem lesz kockán az élelmezés.

Hadyk János gróf honvédelmi miniszter reflektál a vita során elhangzott bírálatokra, amelyek közéleti kérdésekkel függnek össze. Egész közéleti politikánk csak úgy terelődik helyes síre, ha készleteinket igazságosan elosztjuk. Reméli, hogy intézkedéseivel elérni a helyes célt. A gazdák zaklatását szeretné eikerülni s csak akkor él szigorú eszköz-

zökkel, ha rákényszerítik. Hosszasan polemizál Rakovszky Ivánnal az ausztriai ellátást illetően. Ő mutatott rá, hogy mily nagy izgatás folyik Ausztriában Magyarország ellen. Az izgatásra legalkalmasabb téma a kenyér. Nem akar részletekbe bocsátkozni, de kijelenti, hogy

Magyarország polgári lakosságának élelmezését kockára tenni nem fogja.

A központokra vonatkozó rendelet holnap vagy holnapután fog megjelenni. A központok jövedelmét a szegények élelmezésére fordítja. A maximálás dolgában vádat emel a volt kormány ellen, amely azt rendszertelenül végezte. A termelési állami biztosítása a legelső közérdek. Minden termelő cikk árát előre akarja megállapítani. Az előkészületek megvannak, a szakemberekkel már hetek óta dolgozik. Reméli, hogy a háború negyedik évében élelmezési zavarok nem lesznek.

Milyen békéről szabad beszélni?

Károlyi Mihály gróf Tisza tegnapi beszédének az ő személyét illető részére reflektál. Nagyon éles és kiméletlen fegyverekkel támadunk egymásra, de soha azt kétségbe nem vonhatjuk senki, hogy nem hazánk érdekében cselekszünk. Tisza ezt most kétségbe vonta s én visszautasítom azt, hogy a jóhiszeműséget kétségbevonja. (Zaj. A munkapárt és Tisza Károlyi felé kiáltanak. Elnök csenget.) Én nem akarom követni Tisza képviselő urat az ő zsargónjában, amikor azt mondja, hogy — (Óriási zaj. Elnök csenget.) Tisza képviselő ur, mint erkölcsbíró lép fel.

Felkiáltások a munkapárton: Joga van hozzál! Nem ordonánco-tiszt!

Károlyi Mihály gróf: Nem törődöm a képviselő urak személyeskedésével. Tisza azt állítja, hogy én a béke kérdését pártomnak kiakartam sajátítani. Mindenáron békét akartam és én a békét főleg ezért hangsúlyozom, hogy pártérdekeket szolgáljak vele. Én olyan békét akarok, megmondtam sokszor, megisméletem most is, azt a békét, amit Czernyn gróf külügy miniszter hangoztatott budapesti beszédében. Legieljebb megelőztem őt. Igaz, mindenképpen akarjuk a békét, de az a fontos, hogy milyen? Tisza miniszterelnök korábban azt mondta, hogy a háborúban nem szabad békéről beszélni. Az idő rövidsége miatt nem foglalkozik Tisza beszédével, csak arra a szemrehányására tér ki, hogyan mer ő Elzász-Lotharingiáról beszélni, hogy meri hirdetni, hogy ebben a kérdésben interpellálni akar. Megnyugtatja Tiszát és a munkapártot, hogy ez az interpelláció el fog hangzani. Nem tudja megérteni, vajon oly súlyos sértés szövetségünk ellen, ha azt mondja, hogy keressünk megoldást az elzászi kérdésben. Különösen nem lehet felháborodni ezen akkor, ha tudjuk, hogy

Németország hivatalos helyen milyen nyomást gyakorolt ránk Trentino miatt

s hogy Trentinot nem adtuk az olaszoknak, az csak az olaszok érdeme. A javaslatot elfogadja

Tisza István gróf abszurdumnak tartja, hogy azt mondta volna, hogy a háborúban nem szabad békéről beszélni. Csak háborúban lehet békéről beszélni, hiszen mikor béke van, felesleges szóba hozni. Azt akarja kifejtetni, hogy milyen békéről beszélni tilos. Nem szabad oly békéről beszélni, amely növeli ellenségeink önértékét. Nem szabad a békéről úgy beszélni, a hogyan Károlyi beszél, aki kijelenti, hogy helyesli a külügyminiszter beszédének első részét az általános leszerelésről, de nem helyesli a beszéd második részét, amelyben azt mondja a külügyminiszter, hogy addig verekszünk, a míg a békét megcsináljuk. Ez a béke-nyilatkozat ártalmas.

Ezután Wekerle miniszterelnök bejelenti az offenzívánkat. Erről lapunk más helyen számolunk be.

Károlyi Mihály gróf személyes kérdésben szólal fel.

Melcer Sándor elfogadja a javaslatot.

Az ülést délután 4 óráig felfüggesztik.

A délutáni ülésen az elnöki Simoncsics alelnök bemutatja Hantos Elemér államtitkár mandátumát.

Landauer Béla követeli a katolikus autonómiát és az alsó papság helyzetének javítását.

Apponyi erkölcsi barrikádjai.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszter válaszol a tárcáját érintő kérdésekre. Kijelenti, hogy nem kötött kompromisszumot a románokkal. Gondoskodik az állami érdekek intézményes biztosításáról. Polemizál Tiszával és kijelenti, hogy a háború alatti választásnál előállhat az a helyzet, hogy a felállított erkölcsi barrikád áthágására magasabb erkölcsi követelmények kényszerítenek. Nagy hiba lenne, ha az uralkodókban több hajlandóság lenne a népek jogos követelményeinek méltánylására, mint a nép választott képviselőiben. Párhuzamot von a 48-as és a mai idők között. Az akkori reformok mozgatói egyes osztályok voltak, míg a mai eszmék az egész népet átjárják. Nem tanácsos a lövészárokból hazatérőket azaz fogadni, hogy ti ott véreztetek, de itthon kizárunk benneteket a jogokból. A hazatérőkkel szemben nagyobb méltánytalanság lenne, ha oly parlamentet találnának, amely nem az ő akarataiból ül a helyén és jogaikat nem védené meg.

Tisza lenéző gesztusa.

Batthyány Tivadai gróf miniszter: Tisza István lenézőleg beszélt a szociális miniszter-ről, pedig Németországban is most állják fel. Nem publikáltam, hogy mit dolgozom, de kijelenthetem, hogy azok magasabb ügyek Tisza lenéző gesztusa ellenére is.

Fényes László az árdrágítások miatt panaszkodik. A tisztviselők még krumplival sem laknak jól. Kikel a galíciaiak ellen, akiket vissza kell küldeni hazájukba, mielőtt házakat és földeket szereznek nálunk. A cseh katonák pusztítják élelmiszereinket az országban, mert megbízhatatlanságuk miatt nem merik őket a frontra küldeni. A német katonák állandóan élelmiszert visznek ki az országból. Gyakorlati intézményeket sürget megszüntetésére.

A megsértett szocialisták.

Wekerle Sándor miniszterelnök nyomban válaszol. A tisztviselők segélyezését holnap tárgyalják és a kérdés rendezése túlmegy a kincstár erején. A Romániában és Szerbiában lévő német katonák jogosultak élelmiszert hazavinni. A látszat az, hogy csempésznek. A galíciaiakat a belügyminiszter már kiűztette, a visszatelepítés folyamatban van.

A miniszterelnök, akit tegnapi beszéde miatt a Népszava ma megtámadott és a fegyverbarátság felmondásával fenyegetett meg, ma kiengesztelni próbálta a haragvó elvtársakat. A miniszterelnök tegnap beszélt a szakszervezetek kiegészítéséről és azt mondta, hogy „lehetetlen megengednünk azt, hogy azokat egyesek akár agitációnális, vagy más célokra használják fel. Mindenesetre gondot kell fordítani arra, hogy ezen szervezkedéseknél a hazafias szempont is szem előtt tartassék és semminemű veszélyes, internacionális agitációt ne tőrjünk és ne engedjünk meg”.

Az éles hangú vezércikk így ír: „Mit akar a Wekerle-kormány? Térjen észre! Ne ingerelje erőszakosan a tömegek amugy is alig zabolázható indulatát. Ha a Wekerle mai beszéde a Wekerle kormány jövődó programját jelenti, akkor ezzel ma kihirdette saját halálos ítéletét is.” Felpanaszolták azt is, hogy Pap Elemér pénzügyi államtitkár goromba volt és kidobta a vastimkások küldötteit, akik bérügyekbe akartak tárgyalni vele. Ezért azzal fenyegették meg a kormányt, hogy szakítanak vele. Wekerle kijelentette mai beszédében, hogy ő a szocialistákat mindig szívesen fogadta és tárgyal velük. A szervezkedés szükséges érdekképviselet. A jövő gazdasági fejlődés alapja a tőke és a munka. Ezek érdekeit kell felülső ki-egyenlíteni.

Beszélt ezután a hadisegélyekről, a rokkantak járulékairól, amelyet fokésíteni akar, hogy gazdasági elhelyezkedésük megkapják. A választójogot nem akarja a kormány sokáig függőben tartani.

A papirhiány oka a szénhiány, de intézkedés történt, hogy további fennakadás ne történjék. Az osztrák lapok előnyösebb helyzetben vannak, mert saját papirgyáraik vannak, míg a magyaroknak nincs, pedig fel kell állítani a papirgyárat, hogy a nyers anyagot magunk dolgozzuk fel.

Ami Vázsonyi és Gresák miniszterek közt felmerült differenciákról elterjedt híreket illeti, kijelentheti, hogy azok tévesek, mert csak elvi, de nem személyi ellentétek voltak köztük. Vázsonyi nem tárcá hajhász, mert mikor neki miniszterséget ajánlottam fei, kijelentette, hogy szívesen megcsinálja a választójogi törvényt, mint egyszerű képviselő is. Az igazságügyi tárcára nem nagy hajlandóságot mutatott.

A kormány nem tervezi a bor maximálását és mindent elkövet a borforgalom és kereskedelem megóvására.

Ugron Gábor belügyminiszter a Ház tudomására adta, hogy az osztrák kormány kívánságára a galiciának visszatelepítését elhalasztotta. Az erdélyi károk sürgős megtérítésére intézkedések történtek.

Támogassuk Ausztriát!

Mezőssy Béla földmívelésügyi miniszter válaszol a vitában elhangzottakra. Nyíltan beismeri, hogy 30 ezer marháat engedett át Ausztriának. Elve az, hogy feleslegünkkel támogassuk szövetségeseinket. Ha ezt nem tesszük akkor ellenségeink kiheztetési olitikája mellé szegődünk. Legközelebb rendeletet ad ki a háborús spekulációk ellen. Beszél birtokpolitikai kérdésekről. Felszámolja a földbirtokosokat, ne csábítsák el magukat a pillanatnyi konjunktúráktól, ragaszkodjanak a birtokhoz, mert aki a föld az ő országa.

Kovács Kálmán a cseh támadásokat teszi szóvá.

Hovánvi Géza a katolikus autonómiát, a postások és távirászkok fizetésjavítását sürgeti. A javaslatot előadja.

Ezután az indennitási javaslatot alkalmosságban és részleteiben előadták. Az ülés este 8 órakor véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi heti műsor.

Pénteken: *Márványmenyasszony*.

Szombaton d. n. 3 és fél órakor: ifjúság és népies előadás: *Lavotta szerelme*.

Este 7 és fél órakor rendes helyárrakkal: *Márványmenyasszony*.

Márványmenyasszony.

Operett 3. felvonásban. *Irta: Blumenthal Oszkár. Fordította: Helmi Jenő. Zenéjét szerezte: Strausz Oszkár.*

— Bemutató előadás. —

Vége egy operett-szöveg, amelyről jól írhatunk. Igaz, hogy ez sem operett-szövegnek készült. Niobe-ciművel pompás vígjáték volt s úgy látszik egy élelmes bécsi színházdirektor ezért iratott hozzá Strausz Oszkár zenét. Mert az az impresszió, hogy a Márványmenyasszony zenéje — megrendelt zene. Minden taktusából kiérezzük, hogy ezt a muzsikát izig-vegig művész ember írta és hangszerelte, de azt is örözzük, hogy ez a zene semmi újat nem mond nekünk, hogy Strausz már ezeket egyszer-másszor mint elmondta nekünk. A márványmenyasszony zenéje úgy test, mint egy jól megkötött eszokor, amelynek a virágai

saját régi koszorúiból tépdobta ki Strausz Oszkár. Zárt formációjú eléggé melódikusak, a piros cipőskéről szóló duett, a pipadal, a női szabóról énekelt dal kedvesek, de annyira mégse dallamosak, hogy népszerűekké legyenek. Az előadásnak legnagyobb hibája az volt, hogy még ez a néhány melódikus szám sem érvényesült eléggé. P. Horváth Miciről a legteljesebb elismeréssel szólhatunk. Kitűnően énekelt, tényleg is nagyot fejlődött, játéka pedig igazán magas stílusú volt. Toaletti, különösen a hölgypublicum körében, méltó irigységet és szenzációt keltettek. De azért maradt elég látványos a férfiak számára is. Kis szerepében *Zöldhelyi Anna* igazolta be, hogy kellő vezetés mellett, mennyire hasznos tagja lesz a társulatnak. Szépen énekelt, játéka pajkos és eleven volt. Dunn Péter szerepében *Gyöző* vitt be saját készletéből sok kedves ötletet. Minden szavával derűtséget keltett. *R. Tóth Józsefről és Kertész Dezsőről* mindenekelőtt azt szeretném megírni, hogy elegánsan és izléssel öltözködnek, de ezek a jelzők jellemezték a játékaikat is. Az énekükről majd máskor írunk. A kis szerepek is jó kezekben voltak. *Benkőné* egy zséber öreg kisasszony szerepében volt elsőrangú: *Rózsnyói Ilonka, Blidár Vali, Herold Ede, Várnai, Polgár Béla* játékaikkal derűs perceket szereztek a közönségnek. Nagyon kedves volt Niabe két leányának előképszerű jelenete. A zenekar a szokott jó volt s ezt a pompás kezű dirigensnek *Gellért Pálnak* a javára írjuk. Z. A.

* **A színházi iroda hírei.** (Ifjúsági és népieselőadás). Szombaton délután három és fél órakor a *Lavotta szerelme* kerül előadásra ugyanabban a kitűnő szereposztásban, mint a bemutatónál volt. Z. Váradi M., Zöldhelyi Anna, Barics, Róna, Gyöző, Várnai, Polgár S. stb. Barna Izsó remek koszorúja fonta *Lavotta* legszebb dalait, kiegészítve a XVII. század kiválólagatott énekeivel. A *Lavotta szerelme* daljátéknak ez lesz az első délutáni előadása. Vasárnapi előadások. Vasárnap mint rendszeresen két előadást tart a társulat. Délután három és fél órakor mérsékelt helyárrakkal az Obsitos pompás daljáték van műsoron a főszerepekben Horváth Mici, Heppesné, Bánházi, Barics, Gyöző, Polgár, Várnai, Kertész. Este hét és fél órakor rendes helyárrakkal a *Márványmenyasszony* kitűnő operettnek lesz a negyedik előadása. *Előkészületen:* Varsói citadella ünnepség, Boccaccio operett-repriz. *Legközelebbi opera előadások.* A rendszeresített opera előadások a jövő héten ismét két estén szerepelnek. A társulat ugyanis meg fogja ismételni a *Traviata* és *Szevillai borbély* operákat, a már ismert kitűnő szereposztásban.

* **Előadások a kulturpalotában.** A kulturpalota felügyelő bizottsága ma délután gyűlést tartott. Várjassy Lajos polgármester elnöklésével, amelyen főleg adminisztratív ügyek és a költségvetés került tárgyalásra. A költségvetés megállapítása után *Parkas József* dr. könyvtáros jelentette, hogy a kulturpalota helyiségében a köznevelődési intézmény egésze alatt szabad lyceumot rendez, amely három orvosi, három jogi és három közgazdasági előadásra terjed. A lyceumra a beiratási díj 3 korona, ennek ellenében az illető díjtalanul hallgathatja az előadásokat. Az ülés végén *Mandl Vilmos* dr. azt kérte a felügyelő bizottságtól, hogy amennyiben a városi mozi joga oly módon volna értékesíthető, hogy a kulturpalota nagyterme igénybe ne vétessék, úgy akkor azt kéri, hogy a kulturpalota disztermenek érdekében ez a mód fogadtassék el és hogy a felügyelő bizottság tagjai a törvényhatósági bizottság ülésén ilyen irányban érvényesítsék szavazataikat. Az elnöki polgármester megnyugtató szavai után az ülés véget ért.

Beszélgetés egy igazi „Tisza huszárral”

— Az ezredes, mint katona. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Dalás huszártizedes állított meg a napokban az utcán. Régi ismerősöm. Domboru-mán csak úgy rajzottak a kitüntetések, annak az ékes bizonyságaként, hogy a harcok zivatarában is derekasan megállotta a helyét. Beszélgetésünk során kiderült, hogy a bukovinai frontról jön és a Tisza ezredes ur regimentjébe tartozik. Szóval a szó szoros értelmében vett „Tisza-husár”. Örültem, hogy végre autentikus forrásból hallhatok valamit Tisza katonai működéséről, mert sok egymásnak ellentmondó közlemény jelent meg róla a lapokban. Nem is kellett nagyon nógatni a vitéz huszárt. Megeredt ajkán a szó és folyt, mint a patak. Látszott, neki is kedves témája Tisza...

— Mikor megtudtuk odakünn, hogy Tisza lesz az ezredparancsnokunk, őszintén szólva, nem örültünk neki. Tudtuk, hogy civilben is „erős kéz”-nek nevezték és azt hittük, hogy kegyetlenül szigorú lesz hozzánk. Egyik-másik kurucvérű „vaddisznó” (így hívjuk a legvakmerőbbeket) ki is jelentette villogó szemmel:

— Velem ugyan nem kukoricázik, hisz az életembe kerül is.

— Elképzelhető szerkesztő úr, hogy ilyen körülmények között milyen izgalommal vártuk a napot, amikor szemben állhatunk az új parancsnokkal. Elkövetkezett. Tisza összegyűjtött bennünket, megállt előttünk és rövid katonás beszédet mondott. Így kezdte: „*Fiaim, én vagyok az ezred legöregebb katonája...*” Jól esett nekünk, hogy mindjárt előjárójában „fiam”-nak szólított bennünket és már kezdett melegedni iránta a szívünk. Beszédében felszólított mindenkit, hogyha akármitéle panasza van, fordul-

jon hozzá bizalommal. A beszéd után külön bemutattatta magának az aitisztekét és úgy megjegyezte mindegyiknek a nevét, hogy még most sem felejtette el. Csodálatos memoria! Az is imponált nekünk, hogy első intézkedései is olyan határozottak és a mi fő helyesek voltak, mintha mindig a fronton lett volna.

— És fordultak hozzá panaszokkal?

— Sokan, nagyon sokan. Nemcsak kihallgatásokon, hanem lövészárkokban is, a hova az ezredes ur mindennap kimegy éjjel is, nappal is. Ilyenkor kis jegyzőkönyvecskét visz magával, beszélgetésbe elegyedik a lövészárkok lakóival, kihallgatja, panaszait feljegyzi és orvosolja is. Bizony sok öreg huszár szíve könnyebbült meg már, mikor levelet kapott otthon hazulról, hogy nem tudják, ki csinálta, hogy csinálta, de nagyobb hadiségélyt kapnak. A harcosok tudják, ki csinálta és nagyon hálásak Tisza ezredes ur iránt. Elmult az előlegezett ellenszenv. Most már valósággal bálványozzák, mert úgy bánnak velünk, mint emberekkel és segít a bajokon.

— Mit csinál egész nap Tisza?

— Reggel elég korán kel. Már akkor ott várja a garmada levél, meg az újságok. Azokat átnézi és aztán hozzáírog a levélíráshoz. Annyit ír, hogy gyakran dél is elmúlik, mikorra befejezi. Harminc-negyven levelet is visz naponta a posta. Legtöbbje a huszárok érdekében íródik Biharba, Hajduba, Békésbe és Csongrádba. Aztán a parancsnoksági ügyeket intézi el. Kimegy a lövészárkokba, sőt éjszaka az előretolt állásokba is. Nem fél semmitől. Egy ízben óriási gránát- és srappell-tűz alatt állott a fedezékbe és ő nyugodtan olvasott. Mikor vége volt a tűz-

nek, kijött a fedezékből, becsomagoltatott két hatalmas gránátarabot és hazaküldte emlékül...

Az ezred érdekeit minden tekintetben védi. Nem régen egy petroleum-forrást fedeztünk fel ezredünk területén. Tisza rögtön kijelentette, hogy az kizárólag a 2-ik honvédhuszárezred tulajdona, senkinek semmi köze hozzá. És a mienk, bár nagyon fáj rá a foga a hadosztályparancsnoknak is. Most a mi fedezékeink barátságos petroleum-lámpásokkal vannak világítva. Mert a forrás bő. Egy hét alatt 800 liter tisztított petroleumot kapunk belőle.

— Szabadságot is könnyebben ad, nem úgy, mint a régi parancsnok. Nekem egy szóra adott két hetet. Egy nappal hamarabb jöttem el, mint ő. Olvasom, hogy mit csinál Pesten. Ott is harcol... G.

Fizetésemelést akartak a képviselők.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Jelentetük, hogy képviselői körökben felmerült az ülésrend megváltoztatásának terve. Balha Aladár Károlyi-párti képviselő vetette fel az eszmét s arra hivatkozott, hogy a fűtés és világítással való takarékoskodás elve nemcsak a tömegekre, hanem a parlamentre nézve is kötelező lenne. Meg lehet állapítani, hogy az ülésrend megváltoztatása, ha ilyen indítvány kerülne a Ház elé, egyetlenegy pártnál sem találna komoly ellenzésre. Mindössze azzal érvelnek ellene, hogy az ülések ma rendje azoknak a képviselőknek is teljes mértékben lehetővé teszi az üléseken való részvételt, akik délelőtt kénytelenek kenyérkereset után nézni. Ez a momentum aztán felszínre vetette azt a megoldást, hogy junktimot teremtsenek a délelőtti ülések visszaállítására és a képviselői napidíjak tevelése között. Azoknak, akik a 6400 koronás képviselői javadal-

A király anyja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nem változtatunk a fogalmakon azzal, hisz a Hinterland hőseiről beszélünk. Ez a legborzasztóbb háború a harcoktól távol is, méltó nemzedéket talál. Vitéz férfiakat és asszonyokat, akik csodás tettekkel képesek, amelyek áldozatkészségből fakadnak és a front hőseivel egyenlők kívánnak lenni, mert nem kis részük van abban, hogy elérjük azt a célt, amit egyedül lebeg most mindenki szíve előtt: a haza megmentését. Az ő lövészárkaik a kórházak és a barakkok, az ő váraik: a műhelyek, az ő felszerelésük: a vasakarát, a mérneterden tetterő, az anyagi türelem, amelyei az ember szeretet műveit cselekszik, noha nem kapnak Mária Terézia rendet, sem vitézségi érmet, csak a lelkiismeretük jutalmazza őket. Sok ilyen hőst és hősnőt szült ez a három háborús esztendő.

Fényes példája annak, hogy miként lehet csendben, szelid hősiességben nagyratörni és magasztosat alkotni, királyunk anyja, Mária Jozefa főhercegnő. Azonnal a háború kitörésekor, 1914. augusztusában az Augartenpalotában, a főhercegasszony rezidenciájában, hadikórház keletkezett, amely kezdetben 40 személyre rendeződött be, de ma már 260 katona otthonul szolgál. Mintakórházzá vált a főhercegasszony személyes vezetése alatt és még viziágyak is vannak benne. Tökéletes

Zanderintézet nyújt nemcsak eme, hanem más kórház betegeink is teljes gyógyulást. Röntgen-intézete mintaszerű, apáca és világi ápolónői elsőrendűek és az orvosi kara a tudomány mai nivóján áll.

A kórházat Mária Jozefa főhercegasszony fáradhatatlan odaadással és kötelesség-érzéssel vezeti. Ő maga képzett műtő- és naroktizáló-segéd, fáradhatatlan türelmű ápolónő, aki minden nehezebb sebészi esetről segít az orvosoknak, minden beteg családi viszonyait ismeri, és szigorú parancs van kiadva, hogy azonnal hívják őt, még éjjel is, ha valamelyik megsebesült hős halálát látnák közeledni. A legnehezebb kötéseket, a légkényesebb masszázsokat a főhercegi ápolónő szerető kézzel maga végzi, ami nemcsak ember és hazaszeretetét és személyes-ügyességét bizonyítja, hanem azt is, hogy igazi odaadással él hivatásának és ismeri azokat a kötelességeket, amelyek a legmagasabb társadalmi osztályra hárulnak ma a szenvedőkkel és a haza védőivel szemben.

Egyetlen egy katona sem hagyja el az Augarten-kórházat anélkül, hogy fehérművel bőségesen el ne látnák. Mária Jozefa főhercegasszony ugyanis amellyel, hogy vezeti a kórházat, még egy maga választotta kötelességet vett magára, amely néhány szabad óráját is teljesen igénybe veszi. Fehérmű mozgalmat indított azzal a céllal, hogy a bécsi kórhá-

zakban ápolt katonákat elköthassa. 300.000 darab fehérmű készült plotájában, eleinte a főhercegasszony magánlakásában, később a palotának erre a célra berendezett helyiségeiben és pedig a legmagasabb arisztokrata, valamint a segítségére kész polgári társadalom előkelő hölgytagjai segítségével. A főhercegasszony sok éjjelt ült maga a varrógép mellett s fényes példáját adta a sohasem fáradó szorgalomnak és önfeláldozásnak. Nemcsak a varrás mechanikus munkájában vett részt, hanem a nyersanyag beszerzését, a kiszabást és kiosztásokat is nagyrészt maga személyesen végzi.

Ennek az óriási üzemnek igazgatása, pénzelése, rendbentartása olyan, hogy igen sok kereskedelmi üzem példát vehetne róla. A fejében van minden adat, a bevásárlás, a feldolgozás, a felhasználás, a ruhamanipulációnak minden fázisa ismeretes előtte. Nagyszerű könyvvezetőség és számvevőség mutatja meg a nyilvánosságnak időről-időre azt afényes tevékenységet, amelyet a király anyja ezen a téren kifejt.

A főhercegasszonyt az predesztinálja erre a nagyszerű akcióra, hogy már évek óta behatóan foglalkozik a háziipari kérdésekkel. Már a békében órákat töltött el az Osztrák Háziiparitanárság tanműhelyeiben és ugyszólván személyesen ismer minden munkásasszonyt, akik ezekben az áldástólzó intézményekben hosszabb időt töltöttek el. Az ő kez-

mazásnak 12.000 koronára való felemelését tervezik, az a legnyomósabb érvük, hogy a demokráta alakulásnak és az inkompatibilitási törvény szigorításának fontos kelléke lenne: a képviselők lehetőleg ne kényszeríttessenek arra, hogy polgári kenyérkeresetet üzzenek. Ma, amikor 6400 korona a képviselői napidíjak évi összege, egészen illuzórius a házszabályoknak az a rendelkezése, hogy a képviselők kötelesek minden ülésen résztvenni, mert alig száz képviselő van abban a helyzetben, hogy polgári kenyérkeresetet nem kell üznie.

A junktim folytán az ülésrend megváltoztatására vonatkozó indítvány egyelőre nem időszerű. A terv megvalósítása elé nehézségeket gördít a pénzügyi helyzet, amely most lehetlenné teszi, hogy a kormány a képviselői napidíjak felemelésével behatóan foglalkozzék. Valószínű ezért, hogy azok, akik a junktim gondolatát felvetették, a pénzügyi érvekkel szemben elállanak a napidíjak felemelésének sürgetésétől s értesülésünk szerint a délelőtti ülések visszaállítására vonatkozó indítvány e nélkül is rövidesen a Ház elé kerül.

Aradi zászlós levele

az aradi nők fényűzéséről.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kapjuk a következő levelet:

Igen tisztelt szerkesztő ur! Tizenhat havit átvollét után a napokban érkeztem vissza Aradra. Ez ugyan nem tartoznék szorosán a dologhoz, de még is el kell mondanom, mert különben sem ön, sem a mélyen tisztelt olvasóközönség nem fogja megérteni azokat az érzéseket, amelyek bennem a szabadság első napjain támadtak. Fiatal, aradi, társaságbeli ember voltam, részese minden társaságbeli mozgalomnak, aki szívesen ki is vette részét kedves összejövetelekből és mulatságokból: midőn a frontra kellett kimenem. Mint egy éves önkéntes mentem el s ma mint zászlós tértem vissza 16 hónapi szakadatlan frontbeli mulatság után.

— Egész más világ az, amelyeyt itthon találtam. Az Aradi Közlönynek hűséges olvasója voltam a román fronton is majd később az olasz fronton s e becses lapjuknak hasábjain mindig azt olvastam, hogy idehaza milyen szörnyű drágaság van. Aradban olvasnom sem kellett, mert hiszen a többékevésbé nagy drágaság nem elszigetelt jelenség, hanem az egész világon uralkodó

deményezésének köszönhető, hogy a határszéli hegylakók asszonyai, Dalmáciának mindig éhes parasztasszonyai, a kézimunkát egyáltalában nem ismerő galíciai nők, otthoni munkát kaptak és hogy Csehországnak, Morvaországnak parasztasszonyai a hosszú téli esteken a legfinomabb nemzeti jellegű himzéseket, csipkéket, aranyakért adták el a külföldön és ezzel száműzték a szegénységet a legutolsó kunyhóból is.

Amit a király anyja békében kezdett, azt folytatja a háboruban. Kórháza gondjai mellett időt szakított magának arra, hogy meglátogassa a menekültek táborait. Munkásiskolákat létesített, kézimunkát szerzett a szerencsétleneknek, kiállításoka rendezett, ahol a leg szélesebb nyilvánosság ismerkedett meg a háboru eme áldozatainak munkáival, aminek kenyér és hus lett a következménye. Ezer és ezer menekült nő ezekben a táborokban tanulta meg a háziipart és kész kereseti forrást vitt magával haza, amellyel könnyebben viselheti majd el a háboru utáni idők rettentő megpróbáltatásait. Mária Jozefa főhercegnőt megilleti a fősnő diszjelző. Az ő hősiessége páratlan a maga nemében. Odaadás és hősiesség lemondás kell ahhoz, hogy három hosszú éven valaki ne csak folytassa megkezdett művét, hanem azt napról-napra fejlessze és ő maga tágítsa kötelességeinek körét és állandóan annak központjában maradjon.

keserű tény. Azt olvastam künn a fronton az itthoni lapokból, hogy a megélhetés milyen szörnyű akadályokba ütközik, hogy minden csen zsir, se liszt, se fa, vagy ha van, emberfeletti erővel és ravaszsággal kell mindehhez hozzájutni. Most, hogy hazajöttem, csakugyan be is bizonyosodott, hogy a rettenetes drágaság nehézzé teszi a megélhetést, de viszont annál követelőbbé és fényűzőbbé az embereket. Szinte rosszul esik kimondani, hogy levert és megdöbbentett az a luxus, amelyet itthon tapasztaltam. S még szomorubb, hogy különösen a hölgyek körében tapasztaltam.

— Az itthoniaknak talán fel sem tűnik de nekünk, akik hosszabb távollét után érkezünk Aradra, erősen megragadja a figyelmünket a nők öltözködésének különös luxuriózus volta. Annyi finom és elegáns cipőt, mint a cipőinségnek e napjaiban, annyi finom selyem harisnyát, mint ezekben az időkben el sem tudunk képzelni. Nem utolsó probléma volna az, ha valaki megfelelné arra a kérdésre, hogy vajjon honnan veszik a nők azt a tömegtelen pénzt, amely ezeknek a méregdrága luxuscikkeknek a vásárlásához szükséges. Mert hiszen azt megértjük, megértheti mindenki, hogy a megáradt pénzfolyamoknak ebben az idejében a hadimilliomosok száma megszorodott s a társadalomnak az az osztálya, amely gazdagnak mondható, meglehetősen kiterjedt. Nem is ez hívja ki a figyelmünket és a kritikánkat, hanem igenis az, hogy egyszerűbb családok, sőt nagy szegénységben lévő családok leányai, vagy olyan nők, akik keserű és nehéz kenyeret ma is maguk keresik, hogyan jutnak hozzá finom és elegáns cipőhöz, a selyem harisnyához s a rajtuk található luxuscikkekhez. Még itt sincs a tél, már is elegáns szörmeboák és drágábbnál-drágább télikabátok láthatók az aradi korzón. Mi lesz, milyen csodálatos és színes látvány, midőn majd beköszönt a tél.

Ne vegye rossz néven a tekintetes szerkesztőség, ha ilyen kérdésekkel tolokodtunk a színe elé, de sokan vagyunk fiatal emberek, akiket a mai lázas élet szerfölött megkomolyított s fogékonyra tett olyan társadalmi problémák iránt, melyeknek következményei a messzejövőben kihatnak. Fiatalok vagyunk s nem is halálraszántak. Akiknek lelkében él az a reménység, hogy egykor visszatérve, családi tüzhelyet alapíthattunk s most a leányoknak ez a mérhetetlen luxusa s a homályosság, mely a luxus ere-

detét körülveszi, gyanakodóvá, levertté, sőt kétségbeesetté tesz bennünket. Maradok igen tisztelt szerkesztő urnak kész szolgája K. P. zászlós.

Nem akart németül vallani egy hadbíró.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Szegeden tárgyaló temesvári hadosztály-bírósg előtt, a Meinx Valter élmezési tiszt és társai elleni bűnpörben ismét Böhmnek, a megvesztegető és ezért hét évre elítelt kereskedőnek kihallgatását folytatják. Romanov dr. Meinx védője kérde Böhmöt, hogy melyek azok az áruk, amelyekre ráfizetett. Böhm egész sorozatát mondja el az áruknak, közöttük említi a dohányt is. Magyarozatképen előadja, hogy olyan nagy tömegeknek rövid idő alatt való beszerzése diszkrét kiadások mellőzéséve, nem lehetséges. Emelett gyakran előfordult, hogy Meinx visszautasított árukat, amelyeknek ára időközben leszállt, bár a rendelés fix volt.

Tárgyalásvezető: Hogyan lehetséges, hogy ön dohányárura is ráfizetett, holott azt rendszeres árban szállította?

Böhm: Miután sok és sürgősen kellett, diszkrét kiadásaim voltak reá.

A tárgyalásvezető ezt jegyzőkönyvbe vételi.

— Olyan uzus ez — mondja Böhm, — hogy kár is róla sokat beszélni, 20 ezer korona ára trafikot nem lehet másképp beszerezni.

Tárgyalásvezető: És helyesnek tartja ön ezt?

Böhm: Igen. Legalább nekem ez a nézetem.

Elnök: Nekem más a nézetem.

Romanov dr: Az egésznek jegyzőkönyvbe vételét kéri.

Tárgyalásvezető: Kapott-e ön fuvarleveleket polgári szállítmányok céljaira?

Böhm: Nem. Soha.

Böhm közben láthatólag egyre izgatottabb lett, majd a szívéhez kapott. Rosszul vagyok — mondotta halkán, mire az elnök a tárgyalást 10 percre felfüggesztette.

A szünet után Zsitkovits József századost kéri be a tárgyalásvezető, aki tanuként lett beidéztve.

Az általános kérdésekre elmondja, hogy hadbíró-százados-ügyész, a szegedi honvéd-ügyészség vezetője, 30 éves, nő, Szegeden született. A honvédkerületi parancsnokságtól engedélyt kapott a tanúságtételre és feloldatott a hivatalos titoktartás kötelezettsége alól.

A tárgyalásvezető előadja neki, hogy a Meinx-üggyel kapcsolatban hallgatják ki és kéri, mondja el, s mit erről tud.

Zsitkovits, aki eddig németül beszélt, most a következőket mondta:

— Miután anyanyelvem és a honvédség hivatalos nyelve magyar, kérem hogy vallomást magyar nyelven tessesem meg.

A tárgyalásvezető ezzel szemben arra való tekintettel, hogy a hadbírósg több tagja nem tud magyarul, arra kérte a századost, hogy németül adja elő mondandóit.

— Hiszen a százados ur nagyon szépen beszél németül — mondotta az elnök ezredek.

Zsitkovics azonban állhatatosan megmaradt amellett, hogy csak magyarul beszél. Nem volt mit tenni, miután ez a tanu törvényes joga, egy önkéntes kaplárt állítottak oda tolmácsként, aki azután mondatonként fordította a vallomást. Külön humora volt a tárgyalásnak, hogy a tolmács megközelítően sem tud oly jól németül, mint Zsitkovics és minduntalan helyesbiteni kellett a fordítást.

Meggátolták a munkások két vagon zsir kivitelét.

— A polgármester intézkedése. — Panasz a zsir árak miatt. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma kora reggeltől nehéz társzekerek gördültek a vasúti állomás teherraktárához. A szekerek zsirt és szalonnát szállítottak a vasúti állomásra, ahol két vagon telt meg zsirral és szalonnával. A vagonokat Grázba akarta irányítani egy Nikorai Béla nevű ügynök, aki Bartóky József földművelésügyi államtitkár aláírásával engedélyt csatolt a fuvarlevelekhez. Az engedély arról szól, hogy Nikorai Béla engedelmet kapott arról, hogy Aradon zsirt és szalonnát vásárolhasson és Grázba szállíthasson.

Nikorai Béla élt is ezzel az engedellel, mint a két vagon zsir és szalonna tanuskodik, sikerült is neki az Aradon lévő készletekből zsirt és szalonnát beszerezni ugyanakkor, amikor Aradon nagy a zsirhiány, amikor a város a zsirhiányon segitendő tetemesen fel emelte a zsir maximális árát.

A zsirszállítás azonban nem ment olyan simán, mint azelőtt. A katonai felügyelet alatt működő üzemek munkásai a késő délutáni órákban tudomást szereztek róla, hogy az állomásról zsirt akarnak elszállítani. Hamarosan több száz főnyi munkáscsapat verődött össze a Weitzer-gyárból, a Marta-gyárból és a Textilgyárból. A tömeg kivonult a vasúti állomásra és olyan fenyegető magatartást tanúsított, hogy Szemere Kálmán állomásfőnök kénytelen volt a térparancsnokságtól katonai karhatalom kirendelését kérni. Piedler Rezső kapitány, térparancsnok, aki nemsokára személyesen is megjelent a munkások között és tapintatos fellepésével nagyban hozzájárult a rend helyreállításához, tüzérekéből álló készütséget rendelt ki a vasúti állomásra. Kivonult a katonai rendőrség is Institoris Ferenc főhadnagy parancsnoksága alatt.

A katonák körülvették a két vagon, amelyet a munkások meg akartak ostromolni. A munkások olyan aggresszíven viselkedtek, hogy komoly összeütközéstől lehetett tartani. Ekkor Szemere állomásfőnök, hogy az összeütközésnek elejét vegye, délután 4 óra 6 perckor elindította a tehervonatot a két vagon zsirral. A munkások haragja ekkor már tetőpontjára hágott. Ilyen kiáltások hallatszottak:

— Elég volt az avas, büdös margarinból!

— Aradon van elég zsir és szalonna!

— Nem mozdulunk innen, amíg meg nem szerezzük a zsirt és hájat!

— Nem engedjük, hogy kicsempésszék a városból a zsirt!

Már-már fenyegető volt a helyzet, amikor autón megérkezett Szántay Lajos főhadnagy, a katonai felügyelet alatt álló üzemek egyik parancsnoka, aki egy munkásküldöttséggel Varjassy Lajos polgármesternél járt. Szántay főhadnagy az autó tetejéről kijelentette a munkásoknak, hogy eljárt a polgármesternél, aki a munkásokra kedvező választ adott, amennyiben utasította Green Nándor főkapitányt, hogy rendelje vissza és foglalja le a zsirszállítmányt. Ezenkívül a polgármester megígérte, hogy távirati felterjesztést tesz a Közélelmezési Hivatalnak. Szántay főhadnagy végül ezeket a szavakat intézte a tömeghez:

— Oszoljanak nyugodtan szét és adják ígéretüket, hogy minden zavargástól tartózkodni fognak. Bizhatom ígéretükben és ebben az esetben a katonaságot is eltávolítom.

Az egyik munkás erre így válaszolt:

— Amit a munkások megígérnek, azt be is tartják. De elvárjuk, hogy a hatóság is tartsa be ígérteit.

Ezek után a munkások a legnagyobb rendben eltávoztak.

A munkások fellépésére rendkívül jellemző az a jelenet, amely a polgármester és a munkások között a kulturpalotában lejátszódott. A munkások küldöttsége előzőleg a városházán kereste a polgármestert. Itt azt a felvilágosítást kapták, hogy a polgármester a kulturpalotában egy ülésen elnököl. A munkások elmentek a kulturpalotába és kihívták polgármestert. Varjassy Lajos polgármester kiüzenté Szántay főhadnaggyal, hogy várjanak a munkások, amíg az ülés véget ér. Szántay főhadnagy közvetítette a polgármester üzenetét, mire a munkások lármázni kezdtek:

— Mi nem várunk! A polgármester azonnal jöjjön ki!

Varjassy polgármester ekkor kiment és meghallgatta a munkások panaszát. Az egyik munkás a polgármester elé állt és nagy hangon kiáltotta:

— Mi a polgármester urat tesszük felelőssé, ha elviszik a zsirt.

— Engem nem tehetnek felelőssé, válaszolta a polgármester.

— De igen! A polgármester urat tesszük felelőssé! kiáltotta a munkás. Ha elviszik Aradról a zsirt, akkor négyezer munkás fogja önt felelősségre vonni!

Az izgalomnak a polgármester azzal vetett véget, hogy kiadta az utasítást a zsir lefoglalására.

Green Nándor főkapitány a polgármester utasítására telefonon utasítást adott Nyáry László állomásügyeletes rendőrtisztnek, hogy rendeltesse vissza és foglalja le a zsirt. A rendőrség a zsir lefoglalásáról írásban is értesítette Szemere Kálmán állomásfőnököt. Hogy a lefoglalt zsirral mi fog történni, arról még nem intézkedtek.

Sertéshus és zsir új árai.

A 2249 | 1916. M. E. számú kormányrendelet alapján a disznóhus, zsir és egyéb termékek maximális árának meghatározása tárgyában hozott 5723 | 1916. pm. sz. határozatom 3. pontja helyébe a 4554 | 1917. pm. sz. határozattal életbe léptetett maximális áraknak hatályon kívül helyezése mellett folyó évi november 1-től kezdődőleg Arad város területére nézve a sertéshus, zsir és egyéb termékek árát kicsinyben való árusításnál a következőkben állapítom meg és kötelezem ezen árusításával foglalkozókat ezen ártáblázatnak az üzletekben és egyéb elárúsító helyeken leendő kifüggesztésére.

Karaj 9 korona. Comb, tarja, oldalas 8 korona 40 fillér. Étkezési szalonna 16 korona. Sózott szalonna 14 korona.

Nyers szalonna 14 korona. Háj 14

korona 50 fillér. Zsir 16 korona.

Kolbász 9 korona. Májjas hurka 6 korona. Vörös hurka 7 korona. Disznó sajt 8 korona 40 fillér. Tőpörtő 8 korona. Kocsonya hus 6 korona. Nyers senka 12 korona. Füstölt senka 14 korona.

Az összes aradi hentéseket egyuttal kötelezem, hogy felelő évi november 1-től nyers

szalonnát és zsirt csak a városi közlelmezési hivatal által kibocsátandó jegyek ellenében adhatnak ki és a vágóhídon lemérendő és nyilvántartandó sertés fehérruról a jegyek alapján a hentések kötelesek, a közlelmezési hivattal havonként egyszer leszárolni.

Aki ezen most meghatározott árakat és rendelkezéseket be nem tartja, ha cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914. évi L. t. c. 9. és 17. §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető. Varjassy Lajos, polgármester.

Hatósági segítség a maximális ár túllépésére.

Kaptuk a következő levelet: *Tisztelt szerkesztő ur!* Napok óta halljuk és olvassuk, hogy Arad város vezetősége a zsirinségen úgy akar segíteni, hogy annak árát ujabban maximalálja. Oszatlan örömet keltene ez az intézkedés, ha csakugyan egyedül a zsininséget szüntetné meg és nem járna a nyomában egy kiszámíthatatlan horderőjű olyan következmény, amelynek hatása beláthatatlan.

— Mi indította ugyanis a közlelmezési bizottságot arra az előterjesztésre, hogy a város polgármesterétől a zsir áremelését kérje. Ugyebár az a sajnálatos körülmény, hogy az aradi hentések a 6 K. 80 fillérben megállapított maximális áron nem tudnak elősértést vásárolni. Ezért a bizottság szükségszerűen magáévá tette a hentések ama szándékát, hogy majd maximális áron felül vásárolnak majd elősértést, így módjukban lesz az engedélyezettnél magasabb zsirárak mellett üzemiüket ismét folytatni.

— Mi következik ebből és mit érünk el ezzel?

— Ennek az intézkedésnek az lesz az eredménye, hogy a sertéshus ára emelkedni fog, mert a nagykereslet megindult. Ki időzi elő ezt az áremelkedést? nem más, mint maga a város polgármestere. Ugyanaz a tiszteltreméltó személy, akinek kötelessége lenne a maximális árak betartását nemcsak ellenőriznie, de követelnie is! Senki másra, mint a közhatalóságokra bízta ezt a kormányrendelet.

— Kétségtelen, hogy a rendeletek amaz intézkedései, amelyek szerint a hus és zsir árának a város területén leendő megállapítása a város polgármesterének hatáskörébe utaltatott, csakis úgy értelmezhető, hogy az élő állat maximális árai, valamint a zsirtelmezéssel járó ügemi költségek összhangba hozatala mellett csakis ezen az egyetlen reális alapon állapíthatja meg a város területére érvényes árakat. Nem lehet belemagyarázni az idevonatkozó rendeletekbe, hogy a polgármester kezébe letett hatalom és jog a zsirárak 50 százalékos emelését jelentené, mert amint kifejtettem, csakis a termelés és üzemi költségek jöhetnek és vehetők számításba az országosan megállapított 6 K. 80 filléres elősértés árak mellett.

— Amikor azt láttuk, hogy ugyanezen város hatósága a hentések egy igen nagy részét elítélte a maximális árak túllépéséért, önként kell azt kérdeznünk, logikus-e megengedhető-e, hogy ugyanaz a hatóság a maga támogatásával módot nyújtson a maximális árak be nem tartásának. Vajjon nem áll-e fenn minden élelmi cikkre, különösen pedig a hűvelyesekre a beszerzésnek minden nehézsége vajjon tud-e ma valaki ilyesmit maximális áron vásárolni. Határozottan kell azt válaszolni, hogy nem és a hatóság mégis szigorúan ellenőrzi a maximális áron való értékesítést.

— Ha ez így van, miért kell a sertés

szerezésénél direkt módot nyújtani a legmagasabb ár megfizetésére.

— Elég sajnálatos körülmény már az, hogy magáncégek és más hasonló intézmények kénytelenek tullepni az árakat csak azért hogy élelmezhesék magukat, vagy alkalmazottaikat, de ez megérthető, bár sajnálatos viszonyok ezek és ugyanesak joggal kérdezhettek, miért nincs senki, aki a termelőt a szigoru

erőjű rendeletekre azok betartására figyelmeztesse és kötelezze, ha már a lelkiismeretére hárba apellálunk. Ebből azonban nem következik még az, hogy a város más utón és módon, mint áremeléssel ne tudjon zsírja szert tenni. Védelmöt keresem a fogyasztónak ez uton is, ha már más mód nem adatik meg arra, hogy az a csoport, amelynek tagja vagyok én is, természetes áron jusszon zsírhoz. S. A.

Szurmay Sándor a honvédek visszahelyezéséről.

— Nyilatkozat az Aradi Közlönynek. —

— Fővárosi tudósítónktól. —

Szurmay Sándor báró honvédelmi miniszter a képviselőház mai ülésén szíves volt hosszabb ideig tartó kihallgatáson fogadni és alkalmat nyújtott arra, hogy a 2. számú honvédegyalozzred Karánsebesen állomásozó pótzászlóaljának Aradra való helyezése ügyében kérdést intézzek hozzá. A kegyelmes urnak megintattam egyuttal az *Aradi Közlönynek* a kérdésre vonatkozó közleményeit.

Az *Aradi Közlöny* szerkesztőségének megbízásából a következő kérdést intéztem a kegyelmes urhoz:

— Arad város törvényhatósági bizottsága több ízben feliratban kérte nagyméltóságodtól, hogy a 2. számú honvédegyalozzred pótzászlóalját, amely tulnyomó részben aradiakból rekrutálódik, Karánsebesről helyezék Aradra. Ez ügyben *Barabás Béla*, Arad főispánja legutóbb személyesen is interveniált nagyméltóságodnál.

Az *Aradi Közlöny* szerkesztőségének megbízásából tisztelettel kérdezem, *van-e kilátás arra, hogy Arad polgárságának, ez a meggyőző érvekkel támogatott kívánsága teljesedni fog?*

A miniszter ur szíves volt a következő feleletet adni:

— Tudom és érzem, mit jelent az, hogy ezek a bevonult szegény emberek, akik rendszeren családapák is egyuttal, kénytelenek távol lenni otthonuktól. Igen nehéz a sorsuk, különösen azért, mert hiszen az anya országban vannak, még sincsenek otthon. Közgazdasági szempontból is érthető és méltányos Arad polgárságának kérése, hiszen *semmi akadály sincs annak*, hogy a póttestnél dolgozó segédszolgálatra utalt katonák szabad idejükben a szülővárosukban kereshessenek kenyeret családjuknak. Sajnos, igen fontos katonai érdekek akadályozták meg eddig az aradi és Aradhoz hasonló kívánságok teljesítését, pedig a közgazdasági szemponton kívül más indokok is vannak amellett, hogy a póttestek visszakerüljenek oda, ahonnan kiegészültek.

— Értem ezalatt a forgalmi szempontokat. Hiszen nem lehet rossz néven venni, ha az aradi hitvesek, gyermekek szülők és testvérek sűrűn utaznak el Karánsebesre. Végre ők emberek, látni, ölelni akarják szeretteiket, akik távol vannak tőlük. Igen ám, de az ilyen utazások megierhelik az annyi is igénybe veti vasutakat.

Legyenek meggyőződve az aradiak, hogy *én igaz, jó szívvél fogadtam a kérést* és ha meg van a mód a segítségre, akkor segíték is. *Nagyon szívesen segíték*. Ugy tudom, hogy itt sok függ attól, vajjon sikerül-e

megfelelő férőhelyet biztosítani a katonáknak.

— Kérem írja meg az *Aradi Közlöny* hasábjain, hogy *hálam igaz megértésre és pártolásra talál az aradiak kérése. Megértem és méltányolom a polgárság kívánságát és igyekszem is annak teljesülését előmozdítani.*

Eddig tartott a miniszter nyilatkozata, amely bizonyára nagy örömet és megnyugvást kelt Aradon. A beszélgetésből azt az impressziót merítettem, hogy ez az izig-vörig katoná ember, átérzi és átérti sok ezer aradi család kívánságát.

A miniszter ma korán ment el a Ház üléséről és amikor *Barabás Béla* főispán bejött a Házba, már nem találta ott *Szurmayt* és nem is beszélhetett vele. A főispán napokig el volt foglalva és így nem volt alkalma, hogy a miniszterrel beszéljen. Előttem a következőket jelentette ki:

Aradra való visszaérkezésem után nyomban válaszolok arra a levélre, melyet *Szurmay* kegyelmes ur hozzám intézett és amelyre személyesen akartam megadni a választ. Meg fogom írni, hogy vagy a családi erdőben levő barakkokban, vagy a kisszennimiklósi telepen lehet elhelyezni a pótzászlóaljat.

— Ami *Tatay* ezredes állásfoglalását illeti, aki nem akart Aradra jönni, erre nézve megjegyzem, hogy én tisztán udvariasságból kérdeztem csak meg az ezredest és pedig azért, hogy vagy hozzá járul az áthelyezéshez, akkor simán megy a dolog, vagy pedig nem járul hozzá és akkor tudni fogom, hogy milyen állásfoglalás ellen és hol kell eljárnom.

TANULGY.

(—) **Tanítói fizetések rendezése.** Az iparostanonc-iskola felügyelő-bizottsága *Reinhart Gyula* elnöklésével ma délután ülést tartott, amelyen foglalkoztak az iparostanonc-iskola jövő évi költségvetésével. Majd az iskola tanítókarának fizetésjavítási kérvényét tárgyalták. A tanítók azt kérték, hogy kapják meg fizetésüknek 50 százalékát fizetésjavításként. Ezelőtt 15 évvel a mostaninál 50 százalékkal magasabb fizetésük volt az iparostanonc-iskolánál alkalmazott városi tanítóknak. A miniszter azonban azzal fenyegette meg a várost, hogy megvonja az állami hazzájárulást, ha az aradi tanoneiskola tanterei magasabb javadalmazásban részesülnek, mint az államiak. Most azonban a város nem kap állami hozzájárulást s így nincsen akadályának, hogy a tanítók megkapják azt a fizetést, amelyet 15 évvel ezelőtt kaptak. A bizottság szűkebbkörű bizottságot küldött ki a kérdés előkészítésére.

H I R E K.

Nyolcezer korona egy aradi lakásért.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Ha valaki azt hiszi, hogy főúri lakásért a legelőkelőbb világfürdőn fizetnek nyolcezer koronát, az alaposan téved. Nálunk Aradon hajlandó valaki nyolcezer koronát fizetni egy 6—8 szobából álló lakásért. Az illető tabáni is neki megfelelő helyiséget, de a háztulajdonos kilencezer koronánál olcsóbban nem hajlandó bérbe adni a lakást.

Ki legyen az a férfiú, aki annyi pénzt szándékozik fizetni egy lakásért, amennyiért egész kis házat vehetne? Nem fogjuk a közönség türelmét sokáig próbára tenni. *Német Ödön*nek hívják azt az urat, aki ennyi bért kínál egy lakásért. A lapokban apróhirdetés jelent meg, amelyben az *Erzsébet* bányatársaság megbízásából *Német Ödön* keresi a nagy lakást. Az *Erzsébet*-bányatársaság Felsőmagyarországon köszönet termel, barna köszönet, nem elsőrendű köszönet, de arra mégis jó ez a köszön, hogy a szegény ember fűthet vele. Hogy *Német Ödön* milyen összeköttetésben van a társulattal, hogy társulajdonos, vagy igazgató, avagy igazgató-társulajdonos, azt nem sikerült megtudnunk. Mindösze anyit alapítottunk meg, hogy *Német Ödön* 4—5 éve lakik Aradon, ahol rokonsága van.

Az *Erzsébet*-köszén raktára pedig nem is oly régen a honvédlaktanyával szemben a *Vécsey*-utca 1. számú ház pincéjében volt, ahol egy 11 esztendősi fiú árusította a barna szöveget. Néhány waggon volt raktáron s a környék szegényebb emberei elkaptokták.

Nem tudjuk, hogy ezt a raktárt akarják most nyolc szobás lakásban elhelyezni, vagy pedig az *Erzsébet*-bányatársulat tényleg nagy raktárt akar Aradon létesíteni. Ez nem is volna baj ezekben a széninséges napokban. Csupán az lehet a nagy kérdés, miként szállíthatnak oly messziről Aradra szöveget, amikor a sokkal közelebb fekvő telepekről sem lehet szöveget szállítani Aradra.

Bármiként is áll azonban a dolog, annyi bizonyos, hogy nemcsak a fekete gyémánt, hanem a barnagyémánt is nagyon becses jószág, ha nyolc szobás lakás után kívánkozik.

Kicsalt és eltékozolt százezer korona.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Ma délben a *Palatinus* kávéházban szenzációs letartóztatás történt. Lovag *Bialoszkurszky* és *Püspöki* detektívek elfogták *Breitner* Károly első honvéd gyalozzredbeli élelmezési altisztet. Midőn *Breitner* észreverte a detektíveket, revolvert rántott elő s főbe akarta löni magát. A detektívek azonban gyorsabban voltak megfogadták s a revolvert kicsavarták a kezéből. Azonnal a főkapitányságra vitték, ahol a következők derültek ki:

Breitner ellen *Markovics Mór* Rákóczi-utcai kereskedő tett feljelentést csalás miatt. Az altiszt ugyanis a napokban beállított a kereskedőhöz s attól azzal az ürüggyel, hogy részére nagy mennyiségű teát fog szállítani: 20000 koronát csalt ki. A pénz felvétele után többé nem jelentkezett.

A detektívek napok óta keresték, míg végre megtalálták, hogy a *Palatinus* kávéházba szokott járni délutánonként. Ma csakugyan megjelent ott *Breitner*, mire a detektívek rajtaütöttek. Itt mind-

LEGUJABB.

Reggel 2 órakor érkezett teloronjelentés.

Olasz offenzívánk sikeres fejlődése.

Budapest. A Pester Lloyd haditudósítója jelenti: A egyesült osztrák-magyar-német csapatok lendületes tempóban aknázzák ki első napi eredményüket. Az olaszok kétségbeesett ellentámadásokat vezetnek állásaik visszaszerzésére. Igyekeztek azonban megtörni az egyesült csapatok szívósságán. Az idő is segítségére van csapatainknak. A tegnapi hófúvást esillagos éjszaka s ma reggel napfény követte.

A legsúlyosabban omlottak össze az olasz ellentámadások a heiligegeist-i fensik északi szakaszán, aminek azért is különös a jelentősége, mert ezzel elvesztettek tekinthető mindaz a harcászati előny, amelyet az olaszok rettenetes véráldozattal a tizenegyedik Isonzo-csatában kivitáltak.

A Bainsizzai fensikon vezetett támadásaink és az ellentámadások visszaverése folytán hatalmas nyomásunk az egész Isonzo-árvonalon kezd érezhetően megnyilvánulni abban, hogy az olaszok csapataikat a bainsizzai-fensik északi részéről kezdik visszavonni. Csapataink üldözik a visszavonuló ellenséget, amelynek hátrédei derekasan verkednek a csapatok zömének megmentéséért. A tegnapi napon 35 ágyút zsákmányoltunk.

Berlin. A Lokalanzeiger jelenti az olasz frontról: Dacára annak, hogy az olaszok hetek óta el voltak készülve offenzívánkra, mégis sikerült csapatainknak első rohamnál az erősen kiépített ellenséges állásokat legyűrni. Egyetlen német divíziónak sikerült egy hadosztály-, egy dandár- és négy ezredparancsnokot elfogni. A zsákmány nem tekinthető át. Min-

den dicséreten felül áll a német és osztrák-magyar csapatok újbóli együttműködése. Az előkészítésnél óriási nehézségeket kellett legyőzni Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Flandriában heves tüzerharc, különösen Yperntől keletre. Ivon és Chavignon táján az éjjel, Aihette vidékén reggel francia nyomásnak engedve előcsapatunkat az Oise és Aisne csatorna mögé vontuk vissza. Keleten nincs jelenteni való. Olaszországban áttörésünk további folyamán újabb sikereket eredményezett Flitsch és Tolmeín vidékén. A foglyok és zsákmányok mennyisége emelkedik. Zürich. Az olasz kamara október 24-iki ülésén Giardino hadügyminiszter ezt mondta: Beszélnek az ellenség offenzívájáról a németek részvételével. Bizonyos, hogy vannak németek Tirolban és az Isonzónál is. Az ellenség ismeri felkészültségünket, azonban ész nélkül ügyeli frontunk esetleges hézagait, hogy ott belénk dölje kardját és az egész frontot felrobbantsa. Ha jön a támadás, nem félünk tőle, el kell készülni azonban minden eshetőségre. Eddigi áldozataink után országunknak tovább is áldozatokat kell hoznia, nehogy az elesettek vére hiába folyt légyen. Bármi történjék is Olaszországban, az olasz haza rendíthetetlen. Minden megtörtént, ami veszedelem nélkül megtörtént volt. Szolgáljon ez az ellenségnek is figyelmeztetésül.

— **Új részvénytársaság Aradon.** Ma délután alakult meg Aradon az Aradi hírlapkiadó és nyomdász részvénytársaság Schütz Henrik dr. elnöklésével, a ki bejelentette, hogy 352 ezer korona alaptőkével alakul meg a részvénytársaság. A közgyűlés a részvénytársaságot legalakítottának jelentette ki és megválasztotta az igazgatóságot, amely a következő tagokból áll: Deutsch Andor, Goldschmidt Sándor, Kalmár József, Kerpel Izso, Radó Gyula, Szabó Albert, Varjassy Lajos dr. és Zima Tibor. A felügyelőbizottság tagjai lettek: Deutsch Fülöp, Freud Fülöp, Moer Armin és Juhász Géza dr.

— **Adományok.** Nehai Zádor Bertalan és nehai Schartner Sándor dr. ravatalára szánt koszoru megváltása címén Dániel Endre 50—50 koronát, ezenkívül Julinszky János 50 koronát adományozott a Nővédelmi Hivatalnak. A Hivatal által felállítandó Napközi Otthon céljára Müller Nándorné gyűjtése 82 kor. 90 fill. továbbá igen sok élelmiszer és tüzelőanyag. Mindezen nagylelkű adományokért hálas köszönetet mond a hivatal nevében: Baross Boris ügyvezető alelnök.

den dicséreten felül áll a német és osztrák-magyar csapatok újbóli együttműködése. Az elő-

készítésnél óriási nehézségeket kellett legyőzni Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Flandriában heves tüzerharc, különösen Yperntől keletre. Ivon és Chavignon táján az éjjel, Aihette vidékén reggel francia nyomásnak engedve előcsapatunkat az Oise és Aisne csatorna mögé vontuk vissza.

Keleten nincs jelenteni való.

Olaszországban áttörésünk további folyamán újabb sikereket eredményezett Flitsch és Tolmeín vidékén. A foglyok és zsákmányok mennyisége emelkedik.

Zürich. Az olasz kamara október 24-iki ülésén Giardino hadügyminiszter ezt mondta: Beszélnek az ellenség offenzívájáról a németek részvételével. Bizonyos, hogy vannak németek Tirolban és az Isonzónál is. Az ellenség ismeri felkészültségünket, azonban ész nélkül ügyeli frontunk esetleges hézagait, hogy ott belénk dölje kardját és az egész frontot felrobbantsa. Ha jön a támadás, nem félünk tőle, el kell készülni azonban minden eshetőségre. Eddigi áldozataink után országunknak tovább is áldozatokat kell hoznia, nehogy az elesettek vére hiába folyt légyen. Bármi történjék is Olaszországban, az olasz haza rendíthetetlen. Minden megtörtént, ami veszedelem nélkül megtörtént volt. Szolgáljon ez az ellenségnek is figyelmeztetésül.

— **Mi lesz az aradi törvényszék elnöke?**

Az aradi törvényszék elnöki állása körül máris megindultak a legszölesebb körű kombinációk. Barabás Béla dr. főispán, ki ez idő szerint Budapesten tartózkodik, — mint tudósítónk telefonálja — ma hosszabban tárgyalt ez ügyben Grecoák Károly igazságügyminiszterrel. A miniszter kijelentette, hogy mielőtt az állás betöltésének kérdésével foglalkoznék előbb beható eszmecsere-t kíván folytatni Barabás főispánnal, mert figyelemmel lesz Arad óhajára és súlyt kíván helyezni arra, hogy azok közül, akik kombinációba jöhetnek az elnöki állásra, a legérdemesebbet válassza ki. Reméljük, hogy érdemeiket nem pártszempontból fogják elbírálni.

— **Az értékpapírok magánforgalmi záróárfolyama.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Az értékpapírok magánforgalmában ma a következő záróárfolyamok voltak: Magyar Hitel 1500, Osztrák Hitel 1000, Agrár bank 1175. Fabank 1048, Hazai bank 655, Kereskedelmi bank 6480, Magyar bank 950, Magyar Általános Köszénbánya 2480, Salgótarjáni Köszénbánya 1315, Beocsini cement 1300, Viktoria malom 2030, Konkordia malom 1030, Borsód-Miskolci 1780, Rimamarányi 1330, Ganz-Danubius 4995, Fegyver és Gépgyár 1170, Ruggyanta-gyár 1285, Klotild Vegyipar 795, Nasicai tanin 3545, Osztrák Magyar Államvasut 1198, Adria tengerhajózási 2185, Atlantika 1880.

— **Gyors és gépirás tanfolyam.** Minden hó elsején kezdődőleg gépirás tanítás az összes rendszerű írógépeken gyorsírás és irodai munkálatok tanítása szaktanár vezetőse mellett. Beiratkozni minden nap lehet: Bodnár József írógép vállalatánál, Arad, Weitzer János-utca 11. Telefon 11-41.

— **Koszoru megváltás.** Donát János, Donát Mór ravatalára szánt koszoru megváltása címén 20 koronát adományozott a hadi-árvák javára a polgármesteri hivatalban.

— Karácsonyi albumok Kerpelnét előjegyezhetők.

— Oly egyéneknek, kiknek fájni szokott a gyomruk, az étvágyuk rossz, nyomást éreznek sokszor, főleg étkezés után, a természetes Ferenc József keserűviz használata minden megerősítés nélkül könnyű széketet és szabályszerű emésztést biztosít.

Miniszter,

aki fűteni tanít.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Minden családnak a hidegebb idő beálltával az okozza a legnagyobb gondot, hogy van fűtése lakásának. A takarékos háziasszony szinte zsongolán vigyáz minden darabka szénre és ennek dacára gondoskodnia kell, hogy férje és gyermekei ne fázzanak. Most aztán ismét azzal a fontos kérdéssel kell foglalkozni, miként lehet takarékosan fűteni s most a szénkályhák kezelését kell tanulmányozni. Az osztrák műkaszügyi miniszterium legújabb kiadott rendeletével utmutatást nyújt most ezen a téren igaz ugyan, hogy csak az a fűtési rendeltetésnek és hivataloknak. De valószínűleg nem lesz kifogása az osztrák miniszternek, ha rendelkezéseit mi is megtartjuk. A miniszteri hivatalok részére adott utasítások nagyon hasznosak lehetnének a polgári és üzleti életben is. Az osztrák miniszter többek között ezeket rendelte el:

A folyósók fűtése egyelőre mellőzendő. Nem szabad fűteni a nem használt helyiségeket és a rövid ideig használt helyiségeket, amelyekben például aktákat, irodai berendezéseket őriznek. Ugyanez áll olyan szobákra, amelyekben egész nap nem tartózkodnak. A szolgának meg kell hagyni, hogy mennyi ideig tart a szolgálati utazás. Betegség esetén előforduló távollmaradásánál a hivatalfőnök tartozik utasításokat adni a szolgának. Az ablakokat és szelektő-szerkezeteket éjszakára be kell csukni. A fűtésnek egyáltalán a fűtőanyagait való legnagyobb takarékosággal kell történnie. Mindenekelőtt kerülendő a túlságos fűtés és ügyelni kell arra, hogy a szoba hőmérséklete a 15 fok Reamurt meg ne haladja. A gázkályhákat mindig el kell zárni, valahányszor a hivatalnokok hosszabb időre távoznak a szobából. Ebebre való távozás szintén hosszabb távozásnak számít.

Ami a cserépkályhával való fűtést illeti, kétségtelen, hogy a túl-fűtés, a levegő hiányos szabályozása és a fűtés rossz időbeosztása révén nagyon sok fűtőanyagot pazarolnak el. Főként a levegő szabályozásánál történnek tévedések, a felső és alsó ajtó rossz használata folytán. A fűtőanyagot való gazdálkodás pedig elsősorban a helyes levegőszabályozástól függ. A racionális fűtés rendszeresen a következő:

A fűtőanyagot a kályhába való helyezése előtt alaposan ki kell tisztogatni a hamut. A hamurostot a tisztogatással teljesen szabadon kell tenni. Ezután a kályhát meg kell rakni. Itt is takarékosan kell eljárni. A túlrakás nemcsak, hogy nem idez elő az anyag mennyiségével arányos értéktust, hanem még meg is rongálja a kályhát.

MOZGÓKEPSZÍNHÁZ.

* Az Apolló nagy sikere. A magyar kinematografia rohamos fejlődését mi sem bizonyítja jobban, mint a Drasche-Lázár Alfred regénye, a Tűzpróba nyomán készült pompás film, amellyel szinte utólréhetetlen sikert aratott az Apolló-színház. Sok nagyszerű film szerepelt már az Apolló műsorán, de egy sem váltott ki oly hatalmas érdeklődést, mint a Tűzpróba, amelynek mind a hat előadása zsutolt nézőter előtt folyt le s a publikum valóságos harcát vívott a jegyekért. A közönség még el sem felelte a Tűzpróba szépségeit s már is egy másik nagyszabású filmet hirdet az Apolló. A változatosság kedvéért történelmi képet tűzött ki új műsorára az igazgatóság. Királyom, meghalok érted! a címe a grandiózus filmujdonlásnak, amelyet több mellekkép kíséretében péntektől kezdve mutat be az Apolló.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS

A hadifoglyok elvétele a kereskedelmi és ipari cégektől.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kellemetlen mezeletés érte az aradi kereskedőket és iparosokat ma reggel, amikor a katonai rendőrség arról értesítette őket, hogy a hadügyminisztérium utasítása alapján a temesvári katonai parancsnokság elrendelte a kereskedők-nél és iparosoknál levő összes hadifoglyok bevonását. Már hónapokkal ezelőtt jelent meg tudvalevőleg olyan rendelet, amely kimondja, hogy az ipari és kereskedelmi üzemekben alkalmazott hadifoglyok kíséret nélkül nem szabad az utcán mutatkozni.

A kereskedők és iparosok azt hitték, hogy a mai intézkedés a multkorú rendelettel függ össze. Küldöttségileg keresték fel az aradi kereskedelmi és iparkamarát és arra kérték: intervencióján úgy a temesvári katonai parancsnoknál, mint a kereskedelmi és honvédelmi miniszternél, hogy legalább 10—14 napi időt engedjenek a hadifoglyoknak más munkaerővel való pótlása érdekében. Az üzletekben és a műhelyekben tudvalevőleg a hadifoglyok annyira beleszokottak magukat a munkába, hogy azonnal való elvonásuk katasztrofális lehet egyes cégekre.

A kamara telefonon lépett érintkezésbe úgy a Budapesten tartózkodó Barabás Béla főispánnal, mint a temesvári katonai parancsnoksággal. Barabást arra kérték: járjon közbe a kereskedelmi és honvédelmi miniszternél és a főispán valószínűleg a mai napon teljesítette is a kereskedők és iparosok rendkívül fontos kérelmét. A temesvári katonai parancsnokság kijelentette, hogy a rendeletet csak a hadügyminiszter helyezheti hatályon kívül. E rendelkezésnek ugyanis az a célja, hogy a magánvállalatoknál levő

hadifoglyokat egy időre fémre és kizárólag a hadsereg számára működő vállalatokhoz osztják be őket. A közbelépésnek egyelőre az lett az eredménye, hogy ma nem vették el a foglyokat a cégektől és valószínűleg időt engednek a foglyoknak polgári munkaerővel való felcserélésére.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Aradon, 1917. évi október 26-án, pénteken
A. Bérlet. A. Bérlet.
Márványmenyasszony.
Operette 8 fevonásban.
Kezdete este 8 órakor,

A szakasz: **STAUBER JÓSEF.**

| Csak

Gyöngyvirág, Ibolya Orgona
és Eau de Fleurs illatokat

használjunk

a Dunántúli Gazdasági Szeszgyárosok Szeszfinomító Részvénytársaság, Nagykanizsa gyártmányából, mert

felülmul minden külföldi gyártmányt. 4931

A béke küszöbén

1917. október 1-én.

új előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny“-re

Az eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításban számol be az Aradi Közlöny. Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén Magyarország vidéki lapjai között az első helyen áll és mint ilyen a legelterjedtebb, a legtartalmasabb, legkedveltebb és legolvasottabb újság.

Előfizetési árak helyben és vidéken

Egész évre . . . . . 36 korona

Fél évre . . . . . 18 korona

Negyed évre . . . . . 9 korona

Egy hóra . . . . . 3 korona

Tessék mutatványszámot kérni!

Használt ólom

megvételre kerestetik.

10273—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

3310—1917. M. E. rendelet 5. paragrafusára lehetővé teszi, hogy úgy a nem termelők, valamint azon termelők, kiknek szükségletét a saját termés nem fedezi — a saját házi szükségletükre hármas községben termelőknél burgonyát szerezhessenek be. Az erre vonatkozó vásárlási igazolványok kiállításával Arad sz. kir. város közvélelmezési hivatalát bízom meg.

Kiállítási díj a közvélelmezési

hivatal személyzeti és dologi kiadásainak fedezésére különként fél fillér fizetendő.

Az étkezési célokra szolgáló burgonya eladási ára 1917. évi november 30-ig különként 22 fillér, melyben belefoglalatik a rakodó állomáshoz való szállítási költség is.

A vásárlási igazolványok csak az élelmiszer igazolványok felmutatása után állítandók ki.

Figyelmeztetem a vásárló közönséget, hogy a vásárlási igazolványt azon község főszolgabírójánál, ahol a burgonyát beszerzi, ok-

vetlenül mutassa be, hogy részére a szállítási igazolvány kiállítható legyen.

Ipari, közlekedési vállalatok, köz- és magánintézetek részére vásárlási igazolvány ki nem állítható, mert ezek részére a szükséglet külön fog kiutatlatni. Az erre vonatkozó kérvények tehát a polgármesteri hivatal útján az Országos Közvélelmezési Minisztériumhoz terjesztetnek fel.

A termelő által vásárolható, valamint a nem termelők által vásárolható fejadagok a következőleg állapítatik meg:

I. Termelőknél:

Nehéz testi munkások részére fejenként 108 kg., egyéb állatállatok részére személyenként 72 kg., cselédek, időszakos munkások részére fejenként 12 kiló, vetőmagra kat. holdanként 900 kiló.

Nem termelőknél:

Nehéz munkások részére fejenként 108 kiló, egyéb állatállatok részére személyenként 72 kiló.

Arad, 1917. október hó 1-én.

Varjassy I. János,
polgármester.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elebrangu minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Beme a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, linom fűszeres ízű, tonogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére (Gyange emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1945

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Fehér, száraz

házi szappant

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád gyógyszerháza

Arad, Andrásy-tér 22. sz.

Katonáknak Szőrvesztő-

Depillor.

fontos tudni, hogy

ruha etük

kiirtására legjobb szer a PETERIS
olytűcsék, ára 2 kor. HADAR
hín épor, ára 2 kor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmasan szőrt, aró, nyak vagy karokról, stb minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen el távolítható. Ár utasítás 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszerháza

Arad, Andrásy-tér 22. szám.

Aranyat és ezüstöt

beváltak a legmagasabb árban. 14 karátos aranyat 8.50 kor. Ugyiszintén szinarany és mindenféle aranypenzi a legmagasabb árban beváltak. 7147

Gerber Henrik.

Arad, Weltzer János-utca 15. sz.

Arad szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától.

26477—1917. kih.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy Aradon 1917. év szeptember hó 28-án egy darab fehér-vörös tarka tehen el fogott.

A tulajdonos folyó évi október hó 28. napjáig a kapitányi hivatalnál jelentkezhetik és tulajdonjogát beigazolhatja.

Ha a tulajdonos jogát beigazolni nem képes, tulajdonosa a fenti határidő alatt nem jelentkezik, az állat mint gazdátlan jószág nyilvános árverésen el fog adatni.

Arad, 1917. október hó 20-án.

Rendőrkapitányság.

10562—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. miniszterium által 7912—1914. M. E. szám alatt kiadott kormányrendelet és azzal kapcsolatban a m. kir. földművelésügyi miniszter ur által 193350 1914. szám alatt kibocsátott végrehajtási rendelet értelmében az üszőborjúknak, a 3 évnél fiatalabb üszőknek és hasas tehéneknek vasuton való szállítása, valamint levágása a kényszerelvágást kivéve, tiltva volt, illetőleg esetről esetre kivételesen általam engedélyeztetett.

A m. kir. földművelésügyi miniszter urnak folyó évi 32577. sz. rendelete alapján a fentebb említett tilalom tekintetében Arad vármegye gazdasági felügyelőségének meghallgatása után a nagy takarmány hiányra tekintettel Arad városra nézve a következőket rendelem el:

1. Üszőborjúk, 3 évnél fiatalabb üszők és hasas tehének tovább tenyésztése céljából ezentúl külön engedély nélkül szállítható.

2. Üszőborjúk, 3 évnél fiatalabb üszők és hasas tehének levágás céljából vasuton ezentúl külön engedély nélkül szintén szállíthatók, ha azok össztenyésztésre kevésbé alkalmasak, vagy alkalmatlanok. Ezen szempont elbírálását a vasuti állomáshoz kirendelt szakértő állatorvosokra bízom.

3. Üszőborjú, 3 évnél fiatalabb üszők és hasas tehének a kényszerelvágás esetén kívül ezentúl külön engedély nélkül levághatók, ha azon köztenyésztésre kevésbé alkalmasak, vagy alkalmatlanok. Ezen szempont elbírálását a városi m. kir. állatorvosra bízom, aki ezen igazolást a marhalevéltre köteles rávezetni és ez igazoló marhalevéllé vágató által a vágóhídi igazgatónak adandó át.

4. Köztenyésztésre alkalmas üszőborjúk, 3 évnél fiatalabb üszők és hasas tehének levágás céljából vasuton ezentúl sem szállíthatók szabadon.

Jelen határozatom azonnal hatályba lép s visszavonásig terjed.

Arad, 1917. október hó 10.

Varjassy, polgármester.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcórt vakító fehérre varázsolja és eltüntet mindenféle arctisztítatlanságot. **Ara egy tégelynek 2—K.**

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyukszem ellen Kéllemes izü**Anagalin.**

Ara 1 korona.

mindenki otthon készíthet 1

adag **CITRAS-sal.**

Ara 20 fillér.

Fenti szereket kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Appád gyógyszerésztárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Birtok elárverezés Pankotán.

Folyó hó 28-án Pankotán önkéntes árverés alá lesz bocsájtvva két darab 2—2 katasztrális holdas kitünő karban levő szőlő, termésköböl épített kolnakkal, 11 katasztrális első klasszisu szántóföld és a főuton. a piactérhez közel egy kettős ház szőlőskerttel, pincével, pince berendezéssel, vagy anélkül. Az árverés kezdete délelőtt 9 órakor, lesz a Tamassy-féle házban. 7254

A szépségápolás útka a felhasználit szőpítőszerek helyes megválasztásában rejlik!**Rozsnyay kitünő Serail arc-szépítő különlegességei**

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arczenőcse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 K.

Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomságu. Crém, lehar, rózaa és testisznekben Egy dob. ara 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvírág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros róza, Serail. Uvagle 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1946

Rozsnyay Mátyás gyógyszerésztárában Arad, Szabadság-tér.

25948—1917. kih.

HIRDETMÉNY.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 188062. szám a. kelet intézvényével jóváhagyott 12900—303—913. sz. szabályrendelete alapján azon ház- és telektulajdonosokat, a kiknek házuk előtt a járda, kvezet, vagy aszfaltburkolattal ellátva nincsen, felhívom telkeik előtt a gyalogjárdat folyó évi november hó 30-ig terjedő idő alatt 1 1/2 méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homokréteggel akként láttassék el, hogy a víz lefolyó árok vagy folyóka felé 5 cm. eséssel bírjon.

Köteles továbbá a háztelek tulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízlevezető árkot telke és háza utca vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előírt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, némkülönb köteles ezen vízlevezető árkokon keresztül a kocsibejárarnál hidat építeni s azt folyton jókarban tartani.

Akik ezen rendelkezés cseget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető költiségre hivatalból fog eszközölni.

Tekintve, hogy a Maros vizállása ez idő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas vizállás miatt nem eszközölhető, figyelembe vétetni nem fog.

Arad, 117. október hó 17-én.

Green, főkapitány.

10607—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

Az O. K. H. 95000—917. számú rendelete folytán közhirre teszem hogy a m. kir. miniszteriumnak 3687—1917. M. E. számú rendelete értelmében a tehentejből, a juhetejből készült mindennemű terméket (tejszín, tejföl, vaj, tehen- és juhajt, — úgy kész, mint félig kész állapotban — tehen- és juhaturó, tehen- és juhgomoly, kástin, mindennemű besűrített tej és tejsor stb., valamint minden tejterméknek bármilyen keveréke folyó évi október-hó 10-től kezdve vasuton, hajón, vagy gépkocsin a város vagy község határán kívül eső helyre csak a 2570—1917. M. E. sz. rendelkezésben megállapított mintájú szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

Szállítási igazolvány nélkül tehát a fenti határidőtől kezdve csakis a teljes és lefőzött tej, a savó és az író szállítható.

A szállítási igazolványok a városi gazdasági hivatalban kérelmezendők.

Arad, 1917. október hó 11.

Lócs Rezső,

h. polgármester.

Nyomdai

tanulóleányok

jó fizetéssel

felvétetnek.

Cím a kiadóban.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számoltjuk.
 Minden szó hirdetési ára 20 fillér. Vastagabb betűkkel 40 fillér.
 A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
 A legkisebb hirdetés ára 10 azóig 2 korona.
 Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesznék fel.
 A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Házasság.

40 éves,
 hávesz hivatalknak, nőiülos céljából megismerkedne szép szöke, kifogástalan erkölcsi urileánnyal. Csak fényképpel ellátott ajánlatra reffektálok. Családi körülmények közlendők. Fényképet a legnagyobb titoktartással juttatok vissza. Leveleket „Aranyzóke” jelígera a kiadóba kerék. 7257

Levelezés.

Szöke leány,
 szórakozás céljából tisztességes ismeretséget kötne barna katonával. Leveleket „Unatkozó” jelígera kerem. 7256

Szöke

mondott vigkedélyű leány, tisztességes ismeretséget kötne, csakis sebesült hágnaggyal. Leveleket „Balia” jelígera a kiadóhivatalba. 7254

Önálló

lakással rendelkező, intelligens urad barátait keresem, kit szívesen támogatom. Ajánlatok „Ösz” jelígera alatt. 7251

Alkalmazást keres.

Azonnali

belépésre állást keres egy jobb házból való leány, kisebb gyermekek mellé, ki a varráshoz is ért. Cim a kiadóban. 7257

Alkalmazást nyer.

Kerdes, fiatal

irodista leányt keres Vasipar, Mikes Kelemen utca 45. 7253

Ülötvezető magános nést

keresek azonnali belépésre 1000—2000 korona cautionnal, fűszer, eseméges és ezzel kapcsolatosan bodega és italmerés vezetésére. Magyar, román, esetleg, németnyelv tudása megkívánatik. Jovadalmaszás fizetés, forgalmi jutalékkal megállapodás szerint, mely minden hó végén lesz elszámolva. Használó üzletben már volt nő, előnybe részesül. Navrádi Hungóné. Brád. 7255

Kerdesek

2—3 éves fiuk mellé, intelligens leányt, ki a mosást, vasalást, ruhaápolást is vállalja. Ösz. Simonyi István, Mezőkovácsháza. 7228

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fiu, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Lakást keres.

Kerdesek

május 1-re 5—6 szobás utcai lakást, mellyel helyiségekkel, a Szabadság-tér, Andrássy-tér vagy József főherceg-uton. Cim a kiadóban. 7252

Moderen

1 szobás lakást keresek. Cim: Cipőszövelkezet. 7256

Kiadó lakás.

Utcai

butorozott szoba kiadó. Verbőczy-utca 5. Ugyanott egy szakott eladó. 7259

Két

egyútsba nyíló, csinosan butorozott szoba, azonnali kiadó. Petöfi-utca 8. I emelet. 7260

Vétel és eladás.

Fehér porcelán
 férfiköpenyeg eladó. Perényi-u. 3. 5001

Fehér órák
 50 liter és szép porcellán szerviz, eladó Perényi-u. 3. 5001

Két pár
 8 HP. gőzcséplőgarnitúra, azonnali, 12.000 korona készpénzzel eladó. Személyesen megtekinthető Sütő Sándornál, Csanádm. Battyányon 9005

Karácsonyi album.

Rózsavölgyi, Bárd és Nádor-féle 1918-ra előjegyzésben már kapható **Deák-féle** zenemű- és könyvkereskedésben, Forray-utca. Telefon 902 4421

Központi aranybevitel.

A legfinomabb arany 14.50 K., 18-as arany aránya 10.50 K., 16-os arany aránya 9.50 K., 14-es arany aránya 8.50 K. Színaranyat a legmagasabb ártt veszek. Brandes órák- és órászerez, József főherceg-ut 12. sz. (Lutheránus-templom mellett.) 5518

Hegymagagot

makói óriás, valamint petrosselyem és egyéb magvakat, ugyszinten edes nemes tormadugnávt, melyek csiraképeségért, fajultatásáért, felelősséget vállalunk, legolcsóbb nap: áron szállítunk. Foglalmat maximális, tormát piszi áron adunk el. **Aranyfogalmi Rézvenyrtáraság, Makó.** 6321

Használt ólom

megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7262

Fényképező gépek,

különböféle nagyságban, eladók. Cim a kiadóhivatalban. 7192

Sokszorosító gép.

eredeti „Neo-Cyklostyle”, eladó. Cim a kiadóban. 7191

Eladó

kétfajatu malom, 36 collos francia kövekkel és hozzávaló részekkel. Továbbá egy Gáler fűrészek való részek. Bővebbet Mészai Ferenc, Györök. 7233

Eladó

két vég Rumburgi vászon és hímzett párnák. Ülmer, Görbe-utca 1a. 7255

Két,

vastag, kenderből készült, koveset használó pince-kötél, különként 9.50 koronáért eladó. **Kende Ferencné, Mészáros.** 7282

Ingatlan.

Eladó ház.

Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház, 10 évig adómentes, szabad kéznél eladó. Bővebbet uyanott. 6140

Ház eladó

Wesselényi-utcában, 3 szobás és egy 2-szobás lakással. Bővebbet Ifj. Weisz Mór-nál. 7186

Szentháromság utca 41.

számú adómentes új kétemeletes, modern bérházamat eladom. 18 lakással, nagy gyárépület és melléképületei, 640 □-öl telekkel. Bors Mihály, Szeged. 7924

Gyógyászat.

Az Anusol

aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haemorrhoidál-kupok, azonos összetételű folyékony hatású és teljesen azonos, ára korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Hehs Vasas chinabera.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, asztúbia, a vérszegénységből eredő idegbajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérzépet és vértávító, biztos óvszer málikus fertőzések- és minden infektióból eredő meg- betegedés ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 5.— kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Bécs és viskóbetegség

elleni fehér kenőcs kapható egyedül Ferenc-téri Vajhírs-gyógyászatiárban. Kis tégely 2 korona, nagy tégely 8 korona 50 fillér. 6171

Üzletek.

Egy nagyon

jó fogalmu fodrász üzlet bevonulás miatt bérbeadó. Cim a kiadóban. 7244

Különböféle.

Fa-

és egyéb fuvarozást elvállal Mikes Kelemen u. 17. 7262

MÉH-VIASZT

veszek minden mennyiségben.

Ajánlatot kérek postafordultával: 7255

Dr. Fenyves Vilmosné

Arad, Lujza-utca 1. sz.

P. K. 4544/4—1917. szhoz.

Arverési hirdetmény.

Az aradi kir. járásbírósnak a fenti sz. végzése következtében Arad sz. kir. város közönsége javára 1218 kor. 26 fill. tőkekövetelés, ennek 1916. évi ápril hó 1. napjától járó 6% kamatai és eddig 90 kor. 50 fillérben megállapított költségek erejéig lefoglalt és 2700 koronára becsült 1 drb. vörös-fehér szőru üsző borju és egyéb tárgyak Aradon, a külhátarban, Nyomásköz-dűllő 9. sz. tanyán 1917. évi október hó 27-ik napjának délután 3 órakor nyilvános árverésen legtöbbet ígéro vevőnek el fognak adatni.

Arad, 1917. évi október hó.

Najmányi,

7261 bir. végraajtó.

24966—1917. sz.

HIRDETMEY.

A m. kir. miniszteriumnak a zsirifogyasztás korlátozásáról szóló 3682—1917. M. E. sz. rendelete folytán közhírré teszem a következőket:

A hét két napján és pedig hétfőn és pénteken az ételek kiszolgáltatására szolgáló üzletekben s üzemekben (fogadók, vendéglők, egyleti jellegű és más étkező helyek stb.) tilos olyan ételeket előállítani, vagy kiszolgáltatni, amelyeknek előállításához zsir (sertés zsir, szalonna, margarin, vaj, növényzsir, növényi olaj, vagy emberi élvezetre alkalmas bármely zsiradék vagy olaj) felhasználása szükséges.

Tilos továbbá az említett üzletek és üzemek által hétfőn és pénteken a szóban lévő zsir féléknek az üzlethelyiségben való fogyasztásra bármely alakban való kiszolgáltatása.

A 3101—916. M. E., illetve 1462

—1917. M. E. sz. kormányrendeletekkel elrendelt hustalan nap és vágási tilalom jelen rendelet folytán megszűnik.

Aki a jelen rendelet, vagy a hatóságnak a jelen rendelet alapján kibocsátott rendelkezését megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

Arad, 1917. október hó 5-én.

Green, főkapitány.

Aradi és csanádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6.40
 Személyvonat délután 4.18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat déleiben 12.00
 Személyvonat este 9.61

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.06
 Személyvonat délután 8.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7.35
 Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel 6.46
 Személyvonat délután 12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt 11.54
 Személyvonat este 7.41

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 8.06
 Személyvonat délután 1.14

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10.06
 Személyvonat este 7.34

Aradról Ujszentannára indul:

reggel 8.26
 Délután 5.36

Aradról Ujszentannára érkezik:

D. e. 9.10
 Este 6.10

Ujszentannáról Aradra indul:

Reggel 8.15
 Este 6.22

Ujszentannáról Aradra érkezik:

R-gyel 9.05
 Este 6.58

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9.32
 Vegyes vonat délután 5.32

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6.32
 Vegyes vonat délután 4.25

Mezőhegyesről Kétegyházára indul:

Motoros vonat reggel 8.37
 Motoros vonat este 6.20

Kétegyházárol Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 6.10
 Motoros vonat délután 4.10

Ujszentannáról Kétegyházára ind:

Motoros vonat reggel 9.25
 Motoros vonat este 7.00

Kétegyházárol Ujszentannára ind:

Motoros vonat reggel 6.00
 Motoros vonat délután 4.00

Borossebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőt 9.00
 Menyházáról Borossebesre indul
 Vegyesvonat délután 2.39

Használt ólom megvételre kerestetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.